

Martine Runningshaugen

Det kinesiske sosiale kredittsystemet

Kunstig intelligens og samfunnspåvirkning

Bacheloroppgave i Digital forretningsutvikling

Veileder: Hege Annette Olstad

Mai 2019

Sammendrag

I den globaliserte verden, lever vi i en tid med stadig ny og avansert teknologi. Digitalisering preger omgivelsene i større og større grad. I takt med denne teknologiske utviklingen er Kina i ferd med å implementere et system som overvåker befolkningen og gir poeng ut fra hva folk gjør og sier. Fra og med 2014 har det statlige prosjektet vært under utarbeiding og etter hvert utprøvelse. Nå er det allerede i bruk i noen byer og vil bli satt i verk over hele landet i løpet av 2020. Med den eksepsjonelle teknologiske utviklingen er en ting klart: samfunnsliv vil påvirkes kraftig i årene som kommer.

I denne oppgaven er søkelyset på det sosiale kredittsystemet i Kina. Systemets tilhengere argumenterer for at det vil bidra til økt tillit i et land hvor «tillit er en mangelvare» og føre til mer «harmoni i samfunnet» ved å «belønne god» og «straffe dårlig» oppførsel. Kritikerne på sin side argumenterer for at systemet kun er til for å gi Kommunistpartiet total kontroll over det kinesiske samfunnet.

Denne bacheloroppgaven har som formål å undersøke hva *det kinesiske sosiale kredittsystemet er, og hvordan teknologien endrer samfunnet*. Ved å stille noen underliggende forskningsspørsmål klarte jeg å bevege meg nærmere en mer håndterbar sammenheng. Forskningsspørsmålene gikk ut på å finne ut: «*Hva kan man dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler bør vi være oppmerksomme på?*» og «*Hvordan påvirker det et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter?*»

Hovedkilden til den empiriske data i denne avhandlingen kommer fra individuelle kvalitative intervjuer som ble gjennomført i København og Trondheim om temaet SKS. For å ha best mulig forutsetning for å svare på problemstillingen ønsket jeg innblikk i informantenes tanker og refleksjoner knyttet til Kinas *sosiale kredittsystem*. Videre ønsket jeg å avdekke informantenes holdninger til det *sosiale kredittsystemet* og hvorvidt de er positive eller ikke.

De empiriske funnene fra studien tyder på at systemet oppleves som hensiktsmessig ettersom det kan gjøre liv enklere på mange områder. Funnene tyder også på at de færreste tar inn over

seg mengden av data som samles, analyseres og brukes. Flere hevder SKS vil være en bra ordning for overholdelse av lover og regler. Mens noen av informantene ser på systemet som et praktisk instrument for å påvirke menneskelig adferd i en positiv retning, er spesielt en informant bekymret for det samfunnsrelaterte utfallet av systemet. Denne informanten hevder pålitelige borgere vil oppnå mange fordeler, men ytret derimot bekymringer overfor individer som allerede er svartelistet som følge av upålitelig, tvilsom eller kriminell oppførsel. Når det er sagt er samtlige informanter enige om at det eksisterer en problematikk rundt rangeringen av borgerne etter hva som er god og dårlig atferd.

Med grunnlag i det teoretiske perspektivet og utvalget respondenter fra de aktuelle målgruppene, konkluderer denne oppgaven med at det sosiale kredittsystemet har til hensikt å løse mange viktige problemer i Kina, blant disse økonomisk vekst, korrupsjon og kriminalitet. Dette er systemets fornuftige sider, men la oss ikke glemme den politiske siden av systemet. Selv om intensjoner og tanker i SKS er fornuftige, er systemet avhengig av en sterkere lovregulering for å beskytte individers privatliv. Det sosiale kredittsystemet kan være et skritt i riktig retning for å skape en tillitsfull infrastruktur. Når det er sagt er begrensningen av menneskerettighetene utvilsomt bekymringsverdig. Dermed konkluderer denne studien med at SKS bør ta stilling til en lovregulering som tar hensyn til etiske dilemmaer.

Et av oppgavens bidrag er å belyse både positive og negative aspekter ved systemet. Videre er studiens hensikt å bevisstgjøre hvilke endringer individet og samfunnet vil bære preg av i tiden fremover. Forhåpentlig vil tankene i denne oppgaven spore til livlig debatt. Hvilken retning verden går i, henger intimt sammen med hvorvidt vi tar del i diskusjoner. Samfunnets – og individers – sjel fortjener tross alt å granskes. Særlig dersom vi ønsker å bidra til et samfunn av frie individer der det grunnleggende menneskeverdet ivaretas til tross for den omveltende teknologiske og sosiale utviklingen samfunnet står overfor.

Abstract

In a globalized world, the contemporary era constantly introduces us to new and advanced technology. Our surroundings are affected by digitalization to a greater extent than ever before. In connection to this development, China is currently in the implementation process of a score-based system that monitors their population, and evaluates the inhabitants' behaviour. This governmentally funded project has been under development and testing since 2014. The new system is estimated to be set in motion on a national level within the end of 2020, but is already operating in certain cities. One thing is evident regarding the exceptional technological development today: societies and life will be immensely affected in the coming years.

This thesis will focus on the social credit system in China. The advocates of this system argue that it will contribute to heighten trust levels among citizens in a country where “trust is in short supply” and will lead to a more “harmonic society” by “rewarding good” and “punish bad” behaviour. On the other hand, critics argue that the system will give the Communist Party complete control over the Chinese society.

The purpose of this bachelor thesis is to investigate what *the Chinese social credit system is, and how technology alters society*. By asking some fundamental research questions, the thesis managed to move towards a more manageable correlation. The research questions revolved around investigating: “*What can we take advantage of in such a system and which threats should we be aware of?*” and “*How does it affect a society when a faceless state machinery regulates family life and other private aspects?*”

The main source for the empirical data utilized in this dissertation is drawn from individual qualitative interviews conducted in Copenhagen and Trondheim, regarding the social credit system (SCS). In order to have the best possible precondition, while answering the research issue at hand, I sought out to obtain insight into the interviewees thoughts and reflections related to China's social credit system. Additionally, I aspired to uncover the interviewees attitudes to the social credit system, and whether or not they are positive or not.

The results drawn from the empirical data implies that the system is perceived as appropriate because it can in numerous ways contribute to facilitate an easier life. The findings also denote that a small extent realize the large amount of data that is gathered, analysed and applied. Several people claim that the SCS is an appropriate solution to increase compliance to laws and regulations. While some of the interviews perceive the system as a practical positively instrument that influences human behaviour, one particular interviewee is concerned about the society related outcome of the system. This interviewee claims that reliable citizens will gain numerous advantages, but that individuals who are already blacklisted due to unreliable, doubtful or criminal behaviour. With this said, several interviewees agree that there is a problematic present with the ranking of citizens based on what is good or bad behaviour.

Based on the theoretical perspective, correlated with the data collected from informants within relevant target groups, this thesis concludes on the following: The purpose of the social credit system is to solve several crucial issues in China, such as those connected to economic growth, corruption and crime. On the contrary, it is evident to investigate the political aspect of the system. Despite the reasonable intentions behind the social credit system, it is dependent on a more controlled policy regulation to protect individual privacy. The social credit system can be perceived as a step in the right direction towards creating a society based on an infrastructure of trust. However, the restrictions regarding human rights policies as a result of the system are evidently distressing. Consequently, this study concludes that the government should consider on a statutory regulation that takes ethical dilemmas into account.

The purpose of this research is to highlight the positive and negative aspects of the system. In addition, it aims to create awareness of the various changes the individual and society will be affected by in the future. Hopefully, this thesis can contribute to generating energetic debates about the subject. The direction of the contemporary world is correlated to whether or not we participate in discussion. The soul of society – and the individual – deserves after all a thorough investigation. Especially if one wishes to contribute to a society of free individuals where the fundamental human worth remains despite the overwhelming technological and social development that society is faced by.

Forord

En lang og lærerik prosess er over. Det har gitt meg innsikt i et fagfelt jeg synes er svært interessant, og som jeg gleder meg til å bli enda bedre kjent med i videre studier.

Bakgrunnen for valget av tema i denne oppgaven er min egen nysgjerrighet på tekniske fremskritt som digitalisering, spesielt med fokus på stordata og AI. Samtidig ser jeg denne oppgaven som svært relevant ettersom jeg i løpet av det treårige studieforløpet har vært innom utallige emner der etiske problemstillinger knyttet til bruken av digitale systemer innad i bedrifter, i næringslivet og i samfunnet har stått sentralt.

Arbeidet med denne oppgaven har hatt mange faser, og mange mennesker medvirket til det ferdige resultatet. Først og fremst vil jeg takke informantene mine som har tatt seg tid til å dele sine erfaringer og refleksjoner med meg. Jeg vil også rette en stor takk til Hege Anette Olstad som har vært en fantastisk veileder. Med din solide faglige innsikt har du vært til stor hjelp med dine konstruktive tilbakemeldinger.

Jeg vil også takke min familie, venner og medstudenter som har vært oppmuntrende og gode støttespillere i denne prosessen.

God lesing!

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	V
ABSTRACT	VII
FORORD.....	IX
FIGURER.....	XII
TABELLER	XII
FORKORTELSER/SYMBOLER	XII
1 INNLEDNING OG PRESENTASJON AV CASE	13
1.1 PROBLEMSTILLING	14
2 METODIKK.....	16
2.1 KVALITATIV OG KVANTITATIV FORSKNINGSMETODE	16
2.1.1 <i>Valg av metode</i>	17
2.2 LITTERATUR OG KILDEKRITIKK	18
2.3 UTVALG.....	20
2.4 INDIVIDUELLE DYBDEINTERVJUER	21
2.4.1 <i>Noen etiske betraktninger</i>	22
2.4.2 <i>Transkripsjon</i>	24
2.4.3 <i>Analyse</i>	24
2.5 METODISKE REFLEKSJONER.....	25
2.5.1 <i>Troverdighet</i>	26
2.5.2 <i>Gyldighet</i>	26
2.5.3 <i>Pålitelighet</i>	26
2.5.4 <i>Overførbarhet</i>	27
2.5.5 <i>Mulige feilkilder</i>	27
2.6 OPPSUMMERING AV METODE	28
3 KONTEKST OG TEORI.....	29
3.1 INFORMASJONSTEKNOLOGI.....	29
3.2 STORDATA OG AI.....	29
3.3 KINAS SOSIALE KREDITTSYSTEM	30
3.3.1 <i>Belønning og straff i SKS</i>	32
3.4 PILOT PROSJEKTER OG UTPRØVNING.....	33
3.4.1 <i>Suining</i>	33
3.4.2 <i>Shanghai</i>	33
3.4.3 <i>Sozhou</i>	33

3.4.4	Andre utprøvinger	34
3.5	OVERVÅKNING	34
4	EMPIRISKE RESULTATER.....	37
4.1	HVA ER DIN PERSONLIGE MENING OM DET SOSIALE KREDITTSYSTEMET?.....	38
4.2	HVA KAN MAN DRA NYTTE AV VED ET SLIKT SYSTEM OG HVILKE TRUSLER BØR VI VÆRE OPPMERKSOMME PÅ?	38
4.3	HVORDAN PÅVIRKER DET ET SAMFUNN NÅR ET «ANSIKTSLØST» STATSMASKINERI SKAL REGULERE FAMILIER OG PRIVATE ASPEKTER?	39
5	DISKUSJON OG ANALYSE AV FUNNENE	41
5.1	INFORMASJONSTEKNOLOGI, STORDATA OG AI	42
5.2	KINAS SOSIALE KREDITTSYSTEM	44
5.2.1	Belønning og straff i SKS.....	47
5.3	PILOT PROSJEKTER OG UTPRØVNING.....	49
5.4	OVERVÅKNING	52
6	KONKLUSJON	56
7	AVSLUTNING	59
8	REFERANSELISTE.....	60
9	VEDLEGG.....	63
9.1	VEDLEGG 1: INTERVJUGUIDE – NORSK VERSJON (INTERVJU MED FORSKERE)	63
9.2	VEDLEGG 2 INTERVIEW GUIDE – ENGLSK VERSJON (KINESISKE INTERVJUOBJEKTER)	67

Figurer

Figur 1: Introduksjonstekst på WeChat.....	21
Figur 2: Oversettelse av introduksjonstekst på WeChat	21
Figur 3: Koder fra intervjuanalysen; selvforståelse	25

Tabeller

Tabell 1: Oversikt over: søkemotor, søkeord og antall treff	20
Tabell 2: Oversikt over intervjuobjektene.....	23

Forkortelser/symboler

AI	Artificial Intelligence
IBM	International Business Machines
IKT	Informasjons og kommunikasjonsteknologi
IT	Informasjonsteknologi
SKS	Kinas sosiale kredittsystem

1 Innledning og presentasjon av case

En digitaliseringsbølge slår inn over landet og verden, og med stadig ny teknologi har muligheten for overvåking via stordata kommet. Flere hevder at «Data is the new oil» (Haupt 2016). Nye analyseteknikker, som for eksempel maskinlæring, har gjort at verdien fra data er større enn noen gang. Dette samspillet mellom enorme mengder data og avanserte analysemetoder er det som blir kalt *stordata* eller *Big data* (De Mauro, Greco et al. 2016). Takket være «Artificial intelligence» (AI) kan vi behandle disse enorme mengdene med data. AI er dataprogrammer som på grunnlag av studier av «ekte» intelligent adferd kan løse problemer, lære av egne erfaringer og trekke egne slutninger. Dagens kunstige intelligens er basert på maskinlæring som igjen er basert på analyse av store mengder data (Liseter 2018). I lys av teorien til Liseter kan det virke som at AI handler om å utvide den menneskelige intelligensen, for å gjøre oss i stand til å fatte bedre beslutninger. Et land som virkelig har tatt i bruk denne teknologien er Folkerepublikken Kina. De er nå i full gang med å implementere et sosialt kredittsystem, et overvåkningssystem som skal vurdere hver enkelt borger. Ideen strekker seg helt tilbake til 2014, og har siden vært under utarbeiding og etter hvert utprøvelse.

Denne bacheloroppgaven baserer seg på det Kinesiske sosiale kredittsystemet (SKS), et system som gjennom innsamling og analysering av Big data skal vurdere aktørers (det vil si individer, bedrifter, organisasjoner og styresmakter) troverdighet. Ifølge Kinas statsråd vil kreditt- eller "integritetsresultatet" - som vil være basert på innsamlede og analyserte data - føre til mer «harmoni i samfunnet» ved å «belønne god» og «straffe dårlig» oppførsel.

Det Kinesiske *sosiale kredittsystemet* er et svært omfattende system, som snart påvirker hverdagen til alle kinesiske innbyggere. Dette skaper en naturlig arena for diskusjon, en arena som i dag består av mange ulike meninger om veien videre. Xiao Qiang professor ved Berkeley og redaktør for China Digital Times (2018), hevder flere må ta del i diskusjoner om det kinesiske sosiale kredittsystemet. Han mener dette er nødvendig for å bli bedre kjent med systemets trusler for å beskytte menneskelig frihet i Kina og fordi systemet vil komme til å påvirke alle verdens individer og samfunn (*Itera 2018*).

Det kinesiske sosiale kredittsystemet nådde for alvor norske avisers forsider i 2018 og har siden blitt møtt med nysgjerrighet og et åpent sinn av noen, men stort sett med frykt og avsky over hele den vestlige delen av verden. Siden en viktig del av debatten i mediene har vært overvåkning i både Norge og internasjonalt, er det sosiale kredittsystemet et viktig og aktuelt tema.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen lyder som følger: *Hva er Kinas sosiale kredittsystem, og hvordan endrer teknologien samfunnet?* For å besvare problemstillingen har jeg utformet følgende forskningsspørsmål:

- *Hva kan man dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler bør vi være oppmerksomme på?*
- *Hvordan påvirker det et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter?*

Dette forskningsspørsmålet vil ha som formål å avdekke hvordan folk opplever systemet. Her vil jeg nærmere se på informantenes holdninger til det *sosiale kredittsystemet* og hvorvidt de er positive eller ikke.

Formålet med dette forskningsspørsmålet er se på informantenes tanker og refleksjoner i forbindelse med myndighetenes stordatainnsamling og overvåkning av individer.

Problemstillingens formål er å kartlegge det Kinesiske *sosiale kredittsystemet*. Med hjelp av de to forskningsspørsmålene ønsker jeg å danne et klarere bilde av hva systemet omhandler. Først og fremst ønsker jeg å belyse både positive og negative aspekter ved systemet. Videre håper jeg å bevisstgjøre hvilke endringer individet og samfunnet vil bære preg av i tiden fremover. Basert på dybdeintervjuer vil jeg avdekke et utvalg av informanters tanker og refleksjoner knyttet til Kinas *sosiale kredittsystem*.

Oppgaven er delt inn i seks kapitler inklusive innledningskapittelet. I kapittel 2 presenteres den metodiske fremgangsmåten som er benyttet i forskningsprosessen. Her redegjør jeg for de metodiske valg som er tatt i forbindelse med innsamling av empirisk data og analysen av

disse. Kapittel 3 tar for seg den vitenskapsteoretiske rammen for oppgaven. Siden problemstillingens formål er å kartlegge det Kinesiske *sosiale kredittsystemet* og dens påvirkningskraft på individet og samfunnet har jeg valgt å fokusere på litteratur om det *kinesiske sosiale kredittsystemet*, litteratur om *pilotprosjekter* knyttet opp mot det sosiale kredittsystemet i Kina, og litteratur om *overvåkning* ved bruk av stordata. Dette knytter jeg opp imot problemstillingen: «*Hva er Kinas sosiale kredittsystem, og hvordan endrer teknologien samfunnet?*»

Det teoretiske rammeverket som er anvendt vi bli brukt som et verktøy i kapittel 4 *empiriske resultater*, og kapittel 5 *diskusjon og analyse av funnene*. Kapittel 6 er oppgavens avsluttende kapittel *konklusjonen*. Her gjør jeg en kort oppsummering av de to analysekapitlene. Deretter en gjennomgang og drøfting av oppgavens hovedfunn.

2 Metodikk

Dette kapittelet forklarer hvordan den empiriske forskningen ble utformet og utført. Dette kapittelet vil først og fremst gi informasjon om hvorfor en kvalitativ forskningsmetode ble valgt. Som jeg presenterer innledningsvis har problemstillingen min som formål å finne ut hva *det kinesiske sosiale kredittsystem er, og hvordan teknologien endrer samfunnet*. Ved å stille noen underliggende forskningsspørsmål klarte jeg å bevege meg nærmere en mer håndterbar sammenheng. Forskningsspørsmålene gikk ut på å finne ut: «*Hva kan man dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler bør vi være oppmerksomme på?*» og «*Hvordan påvirker det et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter?*» Disse forskningsspørsmålene er med på å begrense omfanget av oppgavens innhold, i tillegg til å skape en rød tråd gjennom oppgaven. Sentrale begrep i metodelitteraturen er problemstilling og forskningsspørsmål. En problemstilling refererer typisk til utfordringer en forsker opplever i kontekst av en teoretisk eller praktisk situasjon, og ønsker å finne en løsning på. Forskningsspørsmålene i sin tur, defineres og belyser problemstillingen (Kothari 2004, s. 26).

Hovedkilden til den empiriske data i denne avhandlingen kommer fra kvalitative intervjuer som ble gjennomført i København og Trondheim om temaet SKS. Det ble utført i form av individuelle kvalitative intervjuer med fire kvinnelige og fire mannlige kinesere samt to norske forskere i perioden mars og april 2019.

I dette kapittelet vil jeg beskrive forskningsmetode, deretter vil jeg belyse de metodiske valgene som er tatt i forbindelse med innsamling av empirisk data og analysen av disse. Videre vil kapittel gå inn på valg av teoretiske perspektiver. Deretter vil prosessen rundt utvelgelse av informanter presenteres, etterfulgt av en gjennomgang av intervjuprosessen. Avslutningsvis gjøres det rede for noen metodiske refleksjoner og forskningsarbeidets mulige feilkilder.

2.1 Kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode

Metode er strategien for hvordan en skal gå frem for å frembringe gyldig og troverdig kunnskap om virkeligheten (Jacobsen 2015). Det er vanlig å skille mellom to hovedretninger

for innhenting av informasjon: *kvalitativ* og *kvantitativ metode* (Dalland 2012). Kvantitativ metode handler om data som er i målbare enheter, og omtales gjerne som «harde» data. I motsetning har vi kvalitativ metode som handler om å fange opp data som ikke lar seg tallfeste eller måle, og omtales som «myke» data. Hensikten med kvantitativ metode er å oppnå presisjon og eksakte tall (Dalland 2012). Ved å undersøke et stort utvalg, men med et lite antall opplysninger per undersøkelsesenheter kan man oppnå dette. Spørreskjema med faste svaralternativer eller systematiske observasjoner, er eksempler på verktøy som kan benyttes i en kvantitativ tilnærming. Fordelen med kvantitativ metode er at den har høy etterprøvningsbarhet og at den anses som objektiv (Jacobsen 2015). Etterprøvningsbarheten er høy, av den grunn at den bygger på systematikk og strukturerte observasjoner. Siden datainnsamlingen skjer uten direkte kontakt med feltet, oppfattes den objektiv.

Til forskjell fra kvantitativ metode er hensikten ved kvalitativ metode å gå i dybden og få frem det som er spesielt eller avvikende (Dalland 2012). Dette gjøres ved å undersøke et lite utvalg, med et stort antall opplysninger per undersøkelsesenheter. Intervjuer uten faste svaralternativer eller ustrukturerte observasjoner, er verktøy som kan benyttes i en kvalitativ tilnærming. Ifølge (Grenness 2007) er dybdeintervjuer, fokusgrupper og gruppeintervju de tre mest benyttede metoder for innsamling av kvalitative data.

2.1.1 Valg av metode

Det man ønsker å studere og sammenhengen man vil se det i har betydning for valg av metode (Thagaard 2009). Ønsker forskeren å få dypere forståelse for et fenomen krever dette et undersøkelsesopplegg hvor forskeren kommer så tett inn på vedkommende som selv opplever dette, noe som krever en kvalitativ tilnærming (Jacobsen 2015).

En problemstilling ble formulert med hensikt i å undersøke hva det sosiale kredittsystemet er, og hvordan teknologien endrer samfunnet. Siden jeg med forskningsspørsmål 1 ønsker å finne ut: «Hva man kan dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler vi bør være oppmerksomme på» og med forskningsspørsmål 2 ønsker å finne svar på: «Hvordan det påvirker et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter» valgte jeg å gå for kvalitative intervjuer til fordel for kvantitative. Dette fordi jeg gjennom kvalitative intervjuer kan gå mer i dybden på hvordan folk opplever systemet. Kvalitativ tilnærming er naturlig å velge med tanke på at en eksplorerende problemstilling

ofte vil ha behov for en metode som går i dybden og som får fram nyansert data (Jacobsen 2015).

Kvalitativ metode er ifølge Jacobsen (2015) en fleksibel metode som ikke har noen faste regler. Jeg benyttet meg for eksempel av semi-strukturerte intervjuer som ikke har noen gitte svaralternativer. Et semistrukturert intervju brukes når temaer fra dagliglivet skal forstås ut fra intervjupersonens egne perspektiver. Denne formen for intervju søker å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden, og særlig fortolkninger av mening med fenomenene som blir beskrevet (Kvale and Brinkmann 2015). Gjennom den kvalitative forskningen ønsket jeg å forstå hvordan informantene oppfatter systemet. Dette kan videre hjelpe meg med å forstå hvorfor de er positive eller negative til det. Målet var å finne ut hvordan de så på utviklingen av systemet samt hvordan de mener teknologien endrer samfunnet. Dersom jeg i denne forskningen hadde valgt å gå for kvantitativ metode med spørreskjema, kunne utvalget vært større, men likevel ville jeg ikke i like stor grad fått tatt del i informantenes beskrivende opplevelse. Jeg valgte derfor å gå for kvalitative dybdeintervjuer som er godt egnet for å få best innblikk i informantenes erfaringer og synspunkter. Samtalen er også et godt utgangspunkt for å få kunnskap om hvordan enkeltpersoner opplever sin situasjon (Thagaard 2009).

2.2 Litteratur og kildekritikk

Teoretiske perspektivers nytteverdi er avhengig av problemstilling og forskningsspørsmål, og siden min oppgave skal belyse ulike kontekster ved det Kinesiske *sosiale kredittsystemet* vil det være nyttig å bruke flere teorier. For mitt formål har jeg valgt å både benytte meg av litteratur om det kinesiske *sosiale kredittsystemet*, litteratur om *pilotprosjekter* knyttet opp mot det sosiale kredittsystemet i Kina og litteratur om *overvåkning* ved bruk av stordata. Teoriene blir brukt som et verktøy i analysen av det empiriske datamaterialet.

I oppstarten av bachelorprosjektet leste jeg en god del artikler om SKS på nett, og jeg ble fort observant på at det var en gjenganger i avisene å dra paralleller til dystopiske fremtidsfortellinger som George Orwells roman *1984*, Netflix-serien *Black Mirror* og filmen *Minority Report*. I forkant av det første intervjuet mitt forventet jeg derfor beskrivelser av SKS som lignet nettopp hvordan det er fremstilt i vestlige medier: som et masseovervåkningssystem. Informanten befant seg på dette tidspunktet i Beijing, og fortalte

at hun hadde vært i kontakt med flere kinesere som ble svært overasket over vestlige mediers fremstilling av SKS. Tilgangen til informasjon har aldri vært større, men ikke all informasjonen er riktig eller troverdig. Kritisk medieforståelse er «(...) å forstå, evaluere og være kritisk til innhold og uttrykk som presenteres i mediene» (Medietilsynet 2014). I etterkant av det første intervjuet fikk jeg en økt bevissthet av å være ekstra kritisk til mediens fremstilling av Kinas *sosiale kredittsystem*.

For å være sikker på om en kilde er troverdig, har jeg anvendt kildekritikk. Ifølge Dalland (2012) må alle kilder som blir brukt vurderes i forhold til kvalitet og relevans. Medietilsynet (2014) hevder at det å praktisere kritisk medieforståelse handler om å ha et bevisst forhold til at det finnes en avsender bak hvert budskap, og at avsendere kan ha forskjellig motivasjon bak sin formidling. Å sammenligne teorier fra ulike kilder og kunne se Kinas *sosiale kredittsystem* fra forskjellige perspektiver ble vesentlig for denne oppgaven.

Noen av søkemotorene som blant annet ble benyttet var Oria og Google Scholar. Oria er en felles portal til det samlede materialet som finnes ved de fleste norske fag- og forskningsbibliotek. Supplert med en mengde elektronisk materiale fra åpne kilder, ga Oria meg enhetlig tilgang til materiale som dokumenter, artikler, bøker, elektroniske bøker, tidsskrifter, elektroniske tidsskrifter, musikk og filmer som var relevant for min oppgave. I Oria kunne jeg enkelt søke blant hele utvalget av databaser eller utforske tilgjengelige databaser som kunne sorteres etter ulike kriterier. Blant annet kan man velge fagområde og kategori. Google Scholar ble også brukt hyppig. Denne tilhører google, men NTNU universitetsbibliotek har gjort sine digitale samlinger søkbare via Google Scholar. Tabell 1 viser en oversikt over antall treff på noen av søkene.

Søkemotor	Søkeord	Antall treff
Oria	China social credit system	191 267
	Social impact of AI	174 350
	Digitalization	76 944
Google Scholar	China social credit system	1 510 000
	AI	6 010 000

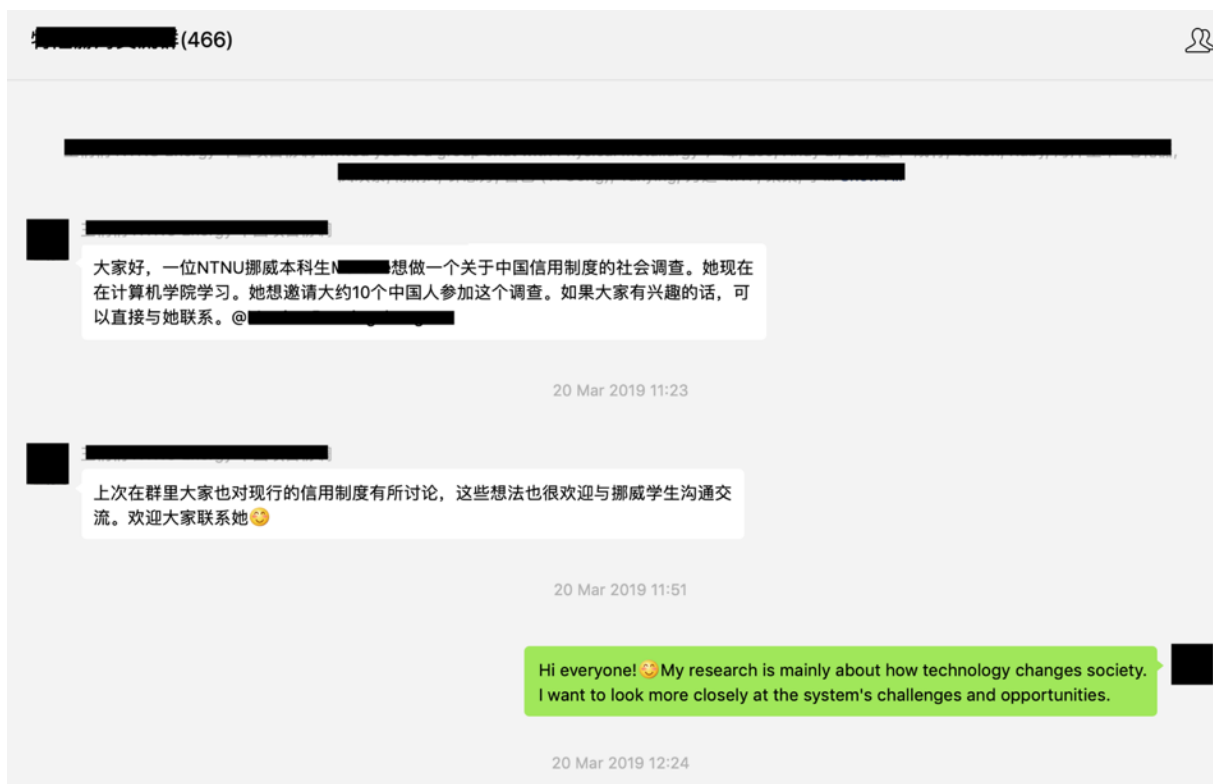
	Big data	5 020 000
	Challenges and possibilities of digitalization	38 100
Google	China social credit system	523 000 000
	China Point system	1 800 000 000

Tabell 1: Oversikt over: søkemotor, søkeord og antall treff

2.3 Utvalg

Kvalitativ forskning baserer seg ofte på strategiske utvalg. Det vil si at en velger informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard 2009). Som kvalitativ forsker må man også reflektere over spørsmål knyttet til utvalg av deltakere. Jeg brukte en måned med å forberedelser til intervjuene. Empirien i dette studiet bygger på informanter lokalisert i Trondheim, København og Kina. En metode for strategisk utvelgelse er *snøballmetoden* som ifølge Johannessen, Christoffersen et al. (2016) er en rekrutteringsmetode som kan benyttes taktisk til strategiske utvalg. Å skaffe informanter var i begynnelsen en utfordrende prosess, men ved hjelp av den såkalte *snøballmetoden* fikk jeg rekruttert informanter. Etter å ha vært i kontakt med en norsk Kinaforsker ble jeg lagt til i en gruppechatt på chatteplattformen WeChat. Dette var en gruppechat som var ment for kinesiske studenter bosatt i Norge. En melding som inneholdt en presentasjon om meg og min forskning, og videre en opplysning om at folk var velkomne til å ta kontakt med meg om de kunne tenke seg å stille til intervju, ble sendt ut til de 466 medlemmene.

Figur 1 viser et skjermutklipp av introduksjonen av meg og min forskning på gruppechatten WeChat.

Figur 1: Introduksjonstekst på WeChat

I figur 2 er den første meldingen på WeChat oversatt fra kinesisk til norsk.

«Hei alle, XXXXXX en norsk bachelorstudent fra NTNU, ønsker å gjøre en sosial undersøkelse om det Kinesiske sosiale kredittsystemet. Hun studerer ved institutt for datateknologi og informatikk, og ønsker å invitere 10 kinesere til å delta i denne undersøkelsen. Hvis du er interessert, kan du kontakte henne direkte. Sist gang i gruppen diskuterte vi også dagens kreditt system. Oppfordrer alle til å ta disse refleksjonene videre i diskusjon med norske studenter. Alle er velkomne til å kontakte henne. @xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx»

Figur 2: Oversettelse av introduksjonstekst på WeChat

2.4 Individuelle dybdeintervjuer

I et semi-strukturert intervju har forskeren laget spørsmål på forhånd til et tema. Disse spørsmålene skal være veiledende, og skal gi grunnlag for åpne svar. På den måten kan man stille spontane oppfølgingsspørsmål som passer til det det informanten snakker om (Dalen 2011). Etter utforming av problemstillingen ble et semi-strukturert intervju med en overordnet

intervjuguide lagt til grunn som metode og forskningsdesign, en struktur som gjør at informanten selv kan formulere svarene med egne ord. Ved valg av denne typen intervju ønsket jeg å tilstrebe en maktfri og likeverdig relasjon ved at intervjuene skulle bære preg av å være *samtaler* med informantene. Dette for å skape tillit og trygghet til meg som forsker. Intervjuguidene ble delt inn i undertemaer med spørsmål og stikkord som sørget for at jeg holdt tråden i intervjuene slik at undersøkelsen på best mulig måte belyste forskningsspørsmålene og den overordnede problemstillingen.

Gjennom intervjuene ønsket jeg å få tilgang til observasjoner, samt å lære om intervjuobjektens indre erfaringer, hva de oppfatter og hvordan de tolker. Som det fremgår av intervjuguidene på side 63 har jeg valgt å utarbeide to intervjuguides, en for hver av de to målgruppene: *forskere* og *kinesiske statsborgere*. Dette har sin hensikt i at jeg kan tilpasse spørsmålene til hver enkelt målgruppe. Ulempen er at analyseprosessen blir mer oppfattende. Det som er felles for intervjuguidene er introduksjonen og avslutningen. Oppbygningen er som følgende: første spørsmål gir en myk start, hvor informanten får presentere seg. Videre gis mer enkle spørsmål, før refleksjon og vurderingss spørsmål stilles. Under hvert tema er en begrunnelse skrevet i kursiv, som viser formålet med spørsmålene.

2.4.1 Noen etiske betraktninger

Når det benyttes kvalitativ tilnærming kreves det at informantene er villige til å dele både personlige og i noen tilfeller nærgående temaer. Viktige etiske prinsipper ved kvalitative metoder er å vise respekt og nærhet slik at informantene kjenner seg trygge og ikke føler seg presset eller invaderte (Dalen 2011). Innledningsvis i intervjuet fikk informantene informasjon om hensikt og konsekvenser for intervjuet, samt informasjon om dokumentasjon og anonymitet. Konfidensialitet innebærer at de som deltar i et forskningsprosjekt, har krav på at all informasjon de gir blir behandlet konfidensielt (Thagaard 2009). Jeg forklarte hva min forskning handlet om, og understreket at jeg ønsket å høre deres personlige mening om emnet, og at det ikke var noen korrekte eller ukorrekte svar på spørsmålene mine. Jeg ba dem være så ærlig og åpne som mulig, og forsikret dem om konfidensialitet og at lydopptakene ville bli slettet etter transkripsjonene, noe som er et viktig etisk aspekt med tanke på denne typen forskning.

Forskjellige kulturer innebærer ulike former for kommunikasjon med mennesker man ikke har en nær relasjon til. Både med hensyn til initiativ, direktehet, spørreformer og liknende. Når man utfører tverrkulturelle intervjuer kan det derfor være en utfordring å ta hensyn til de mange kulturelle faktorene som kan påvirke relasjonen mellom intervjueren og intervjuobjektet (Kvale and Brinkmann 2015). Siden flertallet av intervjuobjektene mine var fra Kina var dette noe jeg var ekstra oppmerksom på. I noen tilfeller kan det oppstå problemer med å erkjenne forskjellig språkbruk, gester og ulike kulturelle normer i forskerens egen kultur når man intervjuer på tvers av kjønn, generasjon, sosial klasse og religion (Kvale and Brinkmann 2015). Vi vet ikke hvilke erfaringer et annet menneske bærer på, heller ikke hvilke spørsmål som kan virke sensitive eller utfordrende for intervjuobjektet. Det var derfor viktig at jeg var bevisst på dette både i forkant under arbeidet med intervjuguidene, men også underveis i intervjuene.

Tabell 2 illustrerer en oversikt over informantene i de kvalitative intervjuene. For å ivareta informantenes anonymitet og integritet er utdanningsretning og alder utelatt. I tillegg er navnene fiktive.

M = Mann. K = Kvinne

Navn	Kategori	Kjønn	Grad
Anna Naug	Forsker	K	MA
Willy Olsen	Journalist	M	PHD
Zhang Lie	Kinesisk statsborger	M	BA
Wang Sue	Kinesisk statsborger	K	MA
Feng Mian	Kinesisk statsborger	K	MA
Qiang Zou	Kinesisk statsborger	M	MA
Xi-Weng	Kinesisk statsborger	M	BA
Ying Yue	Kinesisk statsborger	K	BA
Sharpay Zhang	Kinesisk statsborger	K	MA
Shan Chen	Kinesisk statsborger	M	MA

Tabell 2: Oversikt over intervjuobjektene

2.4.2 Transkripsjon

I følge Kvale and Brinkmann (2015) betyr transkripsjon å transformere og å skifte fra en form til en annen. Etter intervjuprosessen var fullført begynte jobben med å transkribere og analysere. Formålet med transkriberingen er å skriftliggjøre samtalen på en slik måte at en får fram det informanten faktisk formidlet, og ikke bekrefte eller avkrefte intervjuerens hypoteser. En viktig målsetting med kvalitative studier er å oppnå en forståelse av sosiale fenomener, og fortolkning har derfor særlig stor betydning i kvalitativ forskning (Thagaard 2009). Jeg valgte å transkribere både mine og informantens kommentarer gjennom alle intervjuene. Intervjuene ble gjort på engelsk, men jeg valgte å transkribere på norsk for å lette arbeidet med analysen.

De fleste intervjuene var relativt korte med en varighet på mellom 20 og 30 minutter, med unntak av 2 intervjuer som varte i 45 minutter. Transkribering og lytting til de første intervjuene var svært lærerikt, og intervjuguiden ble mer utfyllende ettersom jeg fikk bedre kjennskap til intervjuobjektene reflekser.

2.4.3 Analyse

Å analysere, betyr å dele opp materialet i biter eller elementer (Kvale and Brinkmann 2015). I analysen av intervjuundersøkelsen ønsket jeg å finne frem til de svarene som var relevante for problemstillingen. Kvale and Brinkmann (2015) sine tre analysenivåer for intervjuanalyse; *selvforståelse*, *kritisk forståelse basert på sunn fornuft* og *teoretisk forståelse* ble brukt som utgangspunktet for presentasjon og drøfting av funn.

Det første nivået er begrenset til informantens *selvforståelse*. På dette nivået står informantens egne meninger om egne uttalelser sentralt. Essensen i det den intervjuede sier trekkes ut i denne fasen. De transkriberte intervjuene ble gransket i detalj, og nøkkelord ble knyttet til tekstavsnitt underveis. Formålet i denne fasen er å omformulere den intervjuedes selvforståelse. Jeg koblet uttalelsene i intervjuene til nøkkelord, en kode.

Figur 3 viser en oversikt over noen av kodene jeg brukte.

Fungerer definitivt fint med gode borgere, reduserer samfunnets kriminelle, jeg liker SCS, integritet, det er ikke sånn, hva er gode eller dårlige kredittpoeng, jeg vet ikke helt hvordan det fungerer, nødvendig med en spesiell styringsmetode, det stemmer ikke, manglende kreditthistorie, tilgang til lån, positivt på markedsøkonomien, personvern, hva skjer med de som blir svartelistet.

Figur 3: Koder fra intervjuanalysen; selvforståelse

I det neste nivået i analysen, *kritisk forståelse basert på sunn fornuft*, tolket jeg informantenes synspunkter med et utenfra-perspektiv. Her så jeg bort ifra informantenes selvforståelse og trakk inn min egen forståelse, mens jeg rettet et kritisk blikk mot uttalelsene.

I den siste fasen *teoretisk forståelse* settes tolkningen av en uttalelse inn i en teoretisk ramme. På dette nivået vil fortolkningene gå lenger enn til informantenes selvforståelse og de kritiske blikkene rettet mot uttalelsene (Kvale and Brinkmann 2015). I denne fasen brukte jeg altså teori til å belyse informantenes meninger der jeg koblet informantenes sitater og meninger opp mot teorien i kapittel 3.

2.5 Metodiske refleksjoner

Tidligere i metodekapittelet ble noen etiske betraktninger beskrevet. I denne delen vil jeg trekke fram noen av de metodiske utfordringene og sårbare aspekter som kan ha påvirket resultatet.

I dette studiet er det viktig å foreta en kvalitetssikring av datamaterialet. Når man skal vurdere et forskningsprosjekts troverdighet, vil ulike forskningstradisjoner prege valg av begreper. I kvalitativ forskning er troverdighet i følge Denzin and Lincoln (2018) det overordnede begrepet for gyldighet, pålitelighet og overførbarhet.

2.5.1 Troverdighet

Troverdighet i forskningssammenheng forstås som den dataen vi samler inn faktisk belyser forskningsspørsmålet. Å bruke vedvarende observasjon er ifølge Johannessen, Christoffersen et al. (2016) en teknikk som med er med på å frembringe og øke troverdigheten til resultatet i en kvalitativ studie. Det innebærer at hvis man investerer og bruker tid på å bli godt kjent med temaet det skal forskes på, vil det bli enklere å abstrahere hva som er relevant informasjon. I tillegg til at det vil være med på å skape og bygge tillit. Jeg brukte mye tid på å lese meg opp på teori i forbindelse med både AI, stordata og overvåkning, og ikke minst teori om det Kinesiske *sosiale kredittsystemet*. På den måten var jeg godt rustet til å lage hensiktsmessige spørsmål for å ha best mulig forutsetning til å besvare problemstillingen og de tilhørende forskningsspørsmålene. Når det gjelder troverdigheten til den empiriske data som oppgaven bygger på, har jeg gitt uttrykk for at hvert enkelt intervju har blitt transkribert og videre gransket i detalj. En svakhet kan være at noe av innholdet falt bort som følge av jeg opplevde det utfordrende med språket til noen av informantene.

2.5.2 Gyldighet

Gyldighet, betyr i hvilken grad man ut ifra resultatene av et forsøk eller en studie kan trekke gyldige beslutninger om det man har satt seg som formål å undersøke (Denzin and Lincoln 2018). Underveis i intervjuene sørget jeg for å regelmessig sjekke min egen oppfatning av det informanten sa med spørsmål som: «*Har jeg forstått deg rett når du sier at?*» Dette kan være med å bidra til at råmaterialet i størst mulig grad representerer en felles forståelse mellom meg som forsker og informanten.

2.5.3 Pålitelighet

Pålitelighet omfatter konsistens og nøyaktighet. Påliteligheten styrkes ved at alle praktiske forhold vedrørende forskningsintervju er nøye gjennomtenkt. Det er viktig for meg å generere pålitelighet til dette studiet. Dette søker jeg å oppnå gjennom å presentere forskningsprosjektet med en åpenhet og ha en transparent og utfyllende fremstilling av hele prosjektet. Som jeg nente tidligere i kapittelet valgte jeg å benytte meg av *snøballmetoden og strategisk utvelgelse*. Bakgrunnen for dette er at jeg har begrensede tilgjengelige ressurser, både når det gjelder tid og kontakter. Det er forbundet flere svakheter rundt denne metoden. For det første kan utvalget bestå av såkalt *homogene grupper* der informantene kjenner

hverandre, og anses å være relativt like. Dette kan gi lite variasjon, som betyr at utvalget ikke med sikkerhet kan sies å representere hele målgruppen. Andre svakheter med utvalget er det lave antallet av informanter, men dette kan likevel være en fordel. Ifølge Kvale and Brinkmann (2015) er det nemlig flere grunner for å hente ut betydningsfull kunnskap fra noen få intervjuobjekter i en kvalitativ undersøkelse. Tidligere pionundersøkelser har blant annet vist at kunnskapen som kommer fra små grupper ofte har vist seg å være generaliserbare for større grupper. Om jeg hadde hatt flere informanter kunne jeg intervjuet flere og sammenlignet måten de tenker på, men siden jeg har valgt en kvalitativ metode synes jeg det var viktigere å ha et fåtall informanter for å få belyst problemstillingen best mulig og gå i dybden med de utvalgte.

2.5.4 Overførbarhet

I kvalitativ forskning er fokuset å overføre kunnskap, og man lykkes hvis man i forskningen får frem begreper, forklaringer eller beskrivelser som kan nyttes på andre områder enn det man forsker på (Johannessen, Christoffersen et al. 2016). Som tidligere nevnt er hensikten med denne oppgaven å danne et klarere bilde av hva det Kinesiske *sosiale kredittsystemet* er. Først og fremst ønsker jeg en bevisstgjøring rundt den påvirkningskraften systemet har på individet og samfunnet. Jeg håper denne forskningen kan belyse positive og negative aspekter ved systemet, og bevisstgjøre hvilke endringer individet og samfunnet vil bære preg av i tiden fremover.

2.5.5 Mulige feilkilder

I et forskningsarbeid skal en alltid ta høyde for eventuelle feilkilder som kan påvirke de empiriske funnene. Vedrørende feilkilder ved gjennomføring av dybdeintervjuene vil jeg understreke at funnene baserer seg på den enkelte informants subjektive meninger og erfaringer. Informantene snakket fritt om sin forståelse for fenomenet det Kinesiske *sosiale kredittsystemet*, og hvilke effekter de mener det kan ha på individet og samfunnet. I dette studiet er det derfor viktig å være kritisk til vedtatte sannheter om fenomenet som studeres, ikke til folks meninger om det. Kvalitativ metode kan avdekke inkonsistens mellom realiteter og folks meninger om disse realitetene. Når det er sagt er det fremdeles deres meninger. Dette betyr at informantene har stor innvirkning på resultatene av studien. Samtidig kan både

utformingen av intervjuguiden, utvalget og gjennomføringen av intervjuene ha påvirket resultatet.

2.6 Oppsummering av metode

I dette kapitlet har jeg gått gjennom valg av teoretiske perspektiv. Videre ble det redegjort for de metodiske valgene jeg har tatt i forhold til innsamling og av empirisk data, og analysen av dette. Deretter ble prosessen rundt utvalget av informanter presentert, etterfulgt av en gjennomgang av intervjuprosessen. Videre tok jeg for meg aktuelle faktorer omkring undersøkelsens troverdighet, gyldighet, pålitelighet og overførbarhet. Avslutningsvis ble forskningsarbeidets feilkilder presentert. I det neste kapitlet vil jeg presentere teori som jeg senere vil ta i bruk i oppgavens analyse og drøftingsdel.

3 Kontekst og teori

I denne teoridelen vil det først bli redegjort for begrepet *informasjonsteknologi*, da dette er et begrep som blir brukt jevnlig i teksten. Videre følger en redegjørelse av begrepet *stordata*. Etter dette vil relevant litteratur angående Kinas *sosiale kreditt system* blir presenter, etterfulgt av noen eksempler på *pilotprosjekter* knyttet opp mot det sosiale kredittsystemet i Kina. Dette for å gi et bilde på hvordan deler av det sosiale kredittsystemet kan implementeres. Videre følger en del om *overvåkning* ved bruk av stordata – da både med hensyn til Kina og det sosiale kredittsystemet, men også kort om EU sitt Datalagringsdirektiv.

3.1 Informasjonsteknologi

Informasjons og kommunikasjonsteknologi (IKT), ofte forkortet til informasjonsteknologi (IT), er «(...) teknologi der informasjon bearbeides, lagres og formidles som tekst, lyd eller bilde i digital form» (Rossen 2018). IT kan ansees som et tveegget sverd hvor «optimister» vil argumentere for at IT bidrar til større autonomitet og mulighet til deltagelse og informasjonsspredning, som igjen kan bidra til mulighet for å påvirke styresmakter. «Pessimister» kan på sin side argumentere for at IT kan brukes til sensurering, spredning av feilinformasjon og politisk regulering av samfunnet. Liang, Das et al. (2018) påpeker at et slikt syn vil være for enkelt, da styresmakter i seg selv sjeldent har kapasitet til dette alene, men at de kan fasilitere for ulike interessegrupper IT-selskaper, for å skape nye teknologiske systemer og reguleringsregimer.

3.2 Stordata og AI

«The era of Big Data has arrived» Xindong, Xingquan et al. (2014, s. 105). Stordata er et relativt nytt begrep, som beskriver datasett som er komplekse og så store at det er snakk om exabyte i størrelse. Disse datasettene krever både ny og avansert teknologi når det kommer til lagring, behandling, analyse og presentasjon (Chen, Chiang et al. 2012). Tonen for meningsinnholdet i begrepet stordata blir satt allerede i navnet, da «stor» gir en hentydning til det enorme volumet av datasett det er snakk om når det kommer til stordata. Samtidig er det andre klare karakteristikk for stordata. Xindong, Xingquan et al. (2014) oppsummerer 3

hovedkarakteristikker: (1) enormt volum med heterogene og diverse datakilder, (2) autonom, desentralisert og fordelt kontroll og (3) komplekst og stadig utviklende i forhold til data- og kunnskapstilhørighet. Store Norske Leksikon definerer det som «(...), teknologi og analysemetodikk knyttet til datamengder som er for store, for mangeartede og for ustrukturerte til at man kan benytte tradisjonelle teknikker for å hente ut informasjon.» (Elster and Dvergsdal 2018). Med teknologisk utvikling for å behandle stordata kommer muligheten til å bedre forstå og forutsi samfunn og samfunnsutvikling i sanntid (Xindong, Xingquan et al. 2014). En annen beskrivende definisjon har sin opprinnelse fra IBM og er kjent som «de tre V'ene»: Volume, variety and velocity, eller volum, variasjon og hurtighet på norsk (O'Leary 2013).

Kunstig intelligens - eller AI for artificial intelligence har hatt enorm utvikling de senere årene. Det er et forsknings- og utviklingsfelt som arbeider med å lage avanserte og «intelligente» datasystemer som kan løse problemer å lære av erfaringer. Vesentlig for «intelligente» AI-systemer er kunnskap. Da er innsamling og organisering av kunnskap et vesentlig ledd i det å skape et kunnskapsbasert AI-system (Liseter 2018). AI har i de senere årene utviklet seg fra å være systemer programmert linje etter linje av mennesker til at teknologiselskaper, som til eksempel Google, laget AI-programmer med evnen til å lære og utvikle seg selv. I dag vil algoritmer i programvarer basert på AI på sett og vis «vite» mer om hva vi gjør, hvordan vi har det og våre ønsker enn hva våre nærmeste gjør. Dette trender også mot at vi beveger oss fra å «programmere maskiner til å programmer mennesker» ved at stordata-analyser, gjort av automatiserte AI-programvarer, brukes til å lage systemer spesialisert for å påvirke oss i en eller annen retning – altså styre og forutsi hva hittil relativt selvstendige individer skal gjøre (Helbing 2019).

3.3 Kinas sosiale kredittsystem

Kinas sosiale kredittsystem (SKS) vil gjennom innsamling og analysering av stordata vurdere aktørers (det vil si individer, bedrifter, organisasjoner og styresmakter) troverdighet. Aktørene vil bli skåret ut fra historisk og pågående sosial og økonomisk aktivitet. Skåren vil så være avgjørende for om aktøren kan oppnå fordeler eller straff (Liang, Das et al. 2018). SKS innbefatter aggregering av data knyttet til sosial-, kommersiell-, finansiell- og statlig sektor og en videre skåring av troverdigheten, eller «sosial kreditt», til hver bedrift og hvert enkelt

individ (Chen and Cheung 2017, Liang, Das et al. 2018). I 2016 hadde 35 kommuner i Kina startet sin deltagelse i innsamling av data til SKS (Chen and Cheung 2017).

Kinas SKS kan ansees som en videreutvikling av allerede eksisterende sosiale styring i Kina. Prosjektet «gyllent skjold» ble til utover 90-tallet. Målet med prosjektet var å utvikle et strømlinjeformet informasjonssystem mellom lokale og sentrale myndigheter. Gjennom et områdenettverk med egne ansvarspersoner skulle innsamling og analyse av ulike data, som vedrørte det kinesiske samfunnet, i størst mulig grad automatiseres (Hoffman 2018). Med utvikling innen IKT ble tankene om et system som omhandlet sosial kreditt videreutviklet utover 2000 – tallet. Da med et mål om å være et ekstra verktøy i den finansielle kredittvurderingen til enkelt individer og bedrifter (Chen and Cheung 2017, Hoffman 2018). Dette utviklet seg til å favne aktørers evne til å overholde kontrakter og andre lovbindende avtaler. Videre ble sosial kreditt så vurdert som et verktøy for å styrke troverdighet, tillitt og integritet i samfunnet. Fra og med 2014 har det statlige prosjektet SKS vært under utarbeiding og etter hvert utprøvelse. Gjennom å fostre troverdighet vil SKS styrke styresmakter, fremme harmoni i samfunnet og forbedre det økonomiske markedet i Kina (Chen and Cheung 2017).

Overvåkning og bruk av stordata ovenfor sin befolkning er ikke unikt for Kina. Det er kombinasjonen av praksisen SKS legger opp til med manglende lover og rettigheter som beskytter både individer og næringsliv som bidrar til å gjøre innføringen av SKS unik. Denne kombinasjonen kan ansees å gjøre Kina til en ideell kandidat for utprøving og eksperimentering med stordata og masseovervåkning. I tillegg til at individer i samfunnet risikerer å bli transparente og ikke-autonome deltagere i sitt samfunn, sett i forhold til statens makt (Chen and Cheung 2017).

Det sosiale kreditt systemet har vært tolket og omtalt på varierende vis. Det fremgår klart at et mål med systemet er å belønne «troverdige/tillitsfulle» innbyggere og bedrifter, og at det slik er en metode for å gi eksisterende kinesiske lover mer tyngde. Likefullt er det ikke ekvivalent med at dette er et system som til enhver tid, gjennom stordata-analyser, skal føre en slags «real-time» sosial poengteller. Ahmed (2018) henviser til såkalte «kredittbyer», som kan ansees som en eksperimentell part i innføringen av det mer omfattende SKS. Begrepet kredittbyer innebærer byer i Kina hvor lokale myndigheter har inngått samarbeid med store teknologibedrifter med mål om å klassifisere tillitten og troverdigheten til individer og

bedrifter. Denne rangeringen kan være tekstlig eller numerisk og blir foretatt ved en av to årlige konferanser hvor teknologibedriftene og styresmaktene til kredittbyene møtes. Rangeringene blir satt på bakgrunn av kredittskårer, som igjen er basert på analyser av sammenblandet stordata fra offentlig og privat sektor. Gjennom rangeringen kan individer og/eller bedrifter i kredittbyene oppnå fordeler, som til eksempel fritak fra betaling av depositum ved leie av leiligheter, transportmidler, kontorbygg og lignende. På samme måte kan dårlig rangering utløse ulike straffer, som kan begrense individers eller bedrifiers muligheter. Selv om disse kredittbyene i seg selv kun er en part i utprøvingen av SKS, er det ifølge Ahmed (2018) verdt å følge utviklingen tett. Dels fordi det vil tilføre kunnskap om hvordan et ferdig SKS til slutt vil være formet og bli implementert, men kanskje viktigere fordi det kan bidra med informasjon og kunnskap om hva styresmakter og store IT-bedrifter tjener på samarbeidet, og hvordan det påvirker hverdagslivet til befolkningen i Kina.

3.3.1 Belønning og straff i SKS

En vesentlig del av innholdet i SKS bygger på systemene for belønning og straff. Gjennom rangeringer basert på sosiale kredittpoenger vil god, pålitelig og troverdig oppførsel gi muligheten for å havne på en rødliste. Individer eller bedrifter på rødlisten har mulighet for å oppnå ulike fordeler, som belønning for pålitelig og god oppførsel. Upålitelig, tvilsom og/eller kriminell oppførsel vil på sin side medføre at man blir svartelistet. Blir individer eller bedrifter plassert på svartelisten vil de kunne bli stoppet fra å delta i, eller gjennomføre, ulike aktiviteter (Ahmed 2018, Creemers 2018). Eksempel på handlinger som kan medføre svartelisting er for eksempel å ikke gjennomføre en lovpålagt handling eller bryte en avtale bundet av loven. Listen for hvilke begrensninger individer eller bedrifter på svartelisten kan oppleve er lang, men noen eksempler er (Creemers 2018):

- Begrensninger som påvirker
 - økonomiske muligheter
 - gjenvinning av aksjeopsjoner
 - tilgang til etablerte foretak i finanssektoren
 - muligheten til å motta statlige subsidieringer eller støtte
 - muligheten til å søke om lån
- Ingen mulighet for
 - å innskrives i militær eller sivil tjeneste

- utnevning til ledende posisjoner i staten
- utnevning til ledende posisjoner i sosiale organisasjoner
- å kjøpe eiendom
- å kjøpe landområder
- å reise med høyhastighets tog og kommersielle flyvninger
- å reise på første klasse
- å besøke ulike rekreasjonsfasiliteter

3.4 Pilot prosjekter og utprøvning

3.4.1 Suining

Suining lanserte i 2010 et pilot prosjekt hvor aktørene fikk sosiale poenger ved god oppførsel og mistet poenger ved dårlig oppførsel, som for eksempel trafikk overtredelser. Poengene kunne så gi ulike fordeler, som for eksempel enklere vei til yrkesmessige forfremmelser. Prosjektet ble kritisert, men ga likefullt en tidlig indikasjon på hva SKS kunne innebære (Chen and Cheung 2017).

3.4.2 Shanghai

Shanghai gjennomførte en pilot hvor de publiserte 1200 kategorier som ville være poenggivende i en kreditt system. Rundt 1000 av disse kategoriene omfattet bedrifter, mens de resterende 200 omfattet individer. Shanghai ekspanderte sin pilot i forhold til andre pilotprosjekter ved at de, blant annet, også inkluderte «empatiske» kategorier, som hvor ofte en besøkte sine foreldre og om individets foreldre hadde tilfredsstillende mengde mat (Chen and Cheung 2017).

3.4.3 Sozhou

I 2015 inngikk styresmaktene i den kinesiske byen Sozhou et samarbeid med Ant Financial i et samarbeid om å utvikle et system for sosial kreditt. Alle innbyggerne i byen startet med en baseskåre på 100 og kunne maksimalt oppnå 200 i skåre innenfor ulike kategorier. Poeng ble tildelt ved bruk av data fra ulike myndighetsinstitusjoner, som blant annet lokale sikkerhetstjenester og trygde- og familieetater, samt lokalt næringsliv. I tillegg ville handlinger som blodgiving, frivillighetsarbeid og mottagelse av priser for ulike bragder

innvirke positivt på et individs sosiale kredittskåre. Byene mottok en innovasjonspris for arbeides og utviklingen av systemet (Ahmed 2018).

3.4.4 Andre utprøvinger

De statlige styresmaktene, gjennom Den Nasjonale Kommisjon for Utvikling og Reform, styrer hvilke av de ulike delene i nasjonal og lokal styring som kan innføre og drifte et SKS inspirert svartliste/rødliste system. I tillegg er bedrifter innen finanssektoren, det kommersielle marked, IT-bedrifter og hver enkelt borger oppfordret til å rapportere troverdige eller upålitelige handlinger eller oppførsel. Dette har medført at flere lokale myndigheter har opprett sine egne variasjoner av SKS, før de statlige myndighetene selv offisielt har startet prosjektet. Eksempelvis har de lokale styresmaktene i Shanghai finansiert lokal IT-industri i utviklingen av en applikasjon til smarttelefoner hvor borgere i byen kan signere seg inn ved bruk av ID-informasjon eller biometrisk data ved ansiktsgjenkjenning. Applikasjonen gir muligheten for å følge med på kredittskåren til lokale foretak, eksempelvis restauranter. I tillegg kan brukerne få oversikt over sin egen tilpassede kredittskåre. Høy kredittskåre kan medføre ulike belønninger, som for eksempel avslag på flybilletter. Et annet eksempel er byen Shenzhen hvor lokale myndigheter tok i bruk ansiktsgjenkjenningsteknologi og overvåkningskamera for å fange opp individer som brøt trafikkloven ved å krysse fotgjengerfelt på «rød mann», og da videre straffe de gjennom et SKS inspirert system (Creemers 2018).

3.5 Overvåkning

Det moderne samfunn er gjennomsyret av informasjon og kommunikasjonsteknologi som sporer, identifiserer, lokaliserer, analyserer og klassifiserer individer gjennom storstilt aggregering av data. Nær sagt alle er involverte i en masseinnsamling og analyse av data. Være det de offentlige tjenester som politi og sykehus, industri, transportnæring, arbeidsgivere eller enkelt individer i seg selv (Citron and Gray 2013). Slik kan man argumentere for at alle medlemmer av samfunnet kan bli en slags vokter av dyd og pålitelighet, samtidig en gravende informant – og at det er svært lite rom for den og de som tenker annerledes og står i opposisjon (Helbing 2019). I stedet for at all stordata, som varierer fra ubetydelig til personsensitivt, lagres og behandles i avspærrede «siloeer» skapes det et nettverk av AI-baserte overvåkningssystemer som er sammenflettede og deler informasjon.

Uavhengig av om dette begrunnes i statlig og personlig sikkerhet, økonomisk- og industri interesser, mulighet til å følge med på andre mennesker gjennom f.eks. sosial medier (coveillance), muligheten til å følge med på å samle data om seg selv (sousveillance) er det mangt som tyder på at en form for total informasjons oversikt for myndigheter og store IT-selskaper kan bli resultatet (Citron and Gray 2013).

Gjennom SKS blir enorme mengde data samlet og analysert. På tross av at personopplysninger og data om sosial aktivitet er hovedfokuset for ulike medier som omtaler SKS er det ikke datasett som omhandler individer som ser ut til å skulle dominere datainnsamlingen i SKS, men i større grad data fra kommersiell-, finansiell-, statlig- og organisasjonssektorer. Dette betyr ikke at sosial kontroll ikke er en vesentlig del av SKS og den statlige overvåkningen, men at kombinasjonen av data fra sosial-, kommersiell-, finansiell-, statlig- og organisasjonsektorer i enda større grad kompliserer den statlige overvåkningen i Kina (Liang, Das et al. 2018).

Dataovervåking er ikke nytt. I et historisk perspektiv har styresmakter drevet dataovervåking gjennom analoge metoder, som for eksempel passkontroll og skattemeldinger. Utviklingen av IT har dermed ikke startet overvåking og innsamling av data knyttet til befolkninger, men det har åpnet for stadig nye muligheter. Med stadig ny teknologi har muligheten for overvåking via stordata kommet. Liang, Das et al. (2018) omtaler muligheten for statlig overvåking gjennom stordata, og hvordan dette ser ut til å akselerer utsiktene for potensiell statlig innblanding i individers private liv. De skriver om tre ulike aspekter for hvordan det de omtaler som «Big-data surveillance» stadig blir normalisert i en stat-samfunn-relasjon:

- Stordata overvåking: Sporer alt om alle hele tiden. Der hvor statlige styresmakter og andre aktører tidligere hadde muligheten til å samle data og overvåke spesifikke objekter, aspekter og fenomener i en befolkning, har stordata overvåking muligheten til å, gjennom automatiserte metoder, samle potensielt ubegrenset mengde data om samtlige individer i en befolkning stort sett hele tiden. Overvåkningen behøver ikke lengre å være målrettet, men i stedet massiv. Altså kan intensjonen bak overvåkningen potensielt være vag eller åpne. I tillegg fremstår stordata overvåking som til dels usynlig for aktørene som blir overvåket.

- Stordata overvåkning: visker ut skillet mellom statlig og privat sektor. I et slags symbiotisk felleskap har statlige og private interesser gjort skillet mellom dem mer uklart. Private aktører har i økende grad jobbet for å møte statlige behov for overvåkning, datainnsamling og dataanalyse knyttet til for eksempel sikkerhet. Dette gjør det stadig vanskeligere å skille hvem som er hovedaktør i den stadig økende overvåkning. Samtidig blir stadig mer data aggregert og delt fra privat til statlig sektor på bakgrunn av argumentasjon om, blant annet, offentlige tjenester, markedsføring, sikkerhet og lignende.
- Stordata overvåkning: Muliggjør profilering av individer i en befolkning. Der hvor overvåkning tidligere til eksempel hadde som mål å styre eller stoppe spesifikke handlinger muliggjør stordata overvåkning profilering, kartlegging og tilpasset påvirkning av spesifikke individer og grupper.

Der hvor det snakkes om SKS i Kina har også Norge og EU hatt prosjekter og debatter vedrørende lagring og bruk av stordata. Datalagringsdirektivet ville pålegge medlemsland å lagre all informasjon om telefon- og internettbruk, da inkludert hvilke individer som har vært i kommunikasjon, samt tid, sted og IP-adresser for kommunikasjonen. Direktivet ble rettfærdiggjort gjennom at det skulle være et ledd i å bekjempe terror og kriminalitet. Innføringen av Datalagringsdirektivet i EU og Norge skapte enorm debatt rundt personvern og direktivet ble, blant annet, kritisert for å være en forpliktelse til å lagre enorme datamengder knyttet til individers kommunikasjon (Slettemark 2008). I en utredning til Justisdepartementet og Samferdselsdepartementet om datalagring og menneskerettigheter ble det, blant annet, sådd tvil om datalagringen som Datalagringsdirektivet innebærer kunne være forenelig med den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Da med begrunnelse i, blant annet, personvernsmessige hensyn (Graver, Harborg et al. 2015).

4 Empiriske resultater

Dette kapitlet presenterer resultatene fra de kvalitative dybdeintervjuene. Med utgangspunkt i Kvale and Brinkmann (2015) sine tre analysenivåer for intervjuanalyse; *selvforståelse*, *kritisk forståelse basert på sunn fornuft* og *teoretisk forståelse* som ble beskrevet i metodekapitlet, vil jeg presentere det innsamlede datamaterialet. Dette kapitlet tar utgangspunkt i *selvforståelse*, og noen av informantenes synspunkter vil bli presentert gjennom sitater. Jeg har valgt å inkludere de mest kontekstuelle relevante utsagn fra informantene for å konkretisere mine sammenfatninger som vil bli presentert i neste kapittel. Øvrige utsagn og meninger er fortolket som en del av det større resultatgrunnlaget. Ved å presentere de mest relevante utsagnene fra enkelte informanter vil leseren kunne se sammenhengen mellom fortolkningen som er utført av meg som forsker, og utsagnene som fremkommer i intervjuene. For å ivareta informantenes anonymitet og integritet refereres sitatene til intervjuobjekt 1, intervjuobjekt 2, osv.

For å ha best mulig forutsetning for å svare på problemstillingen: «*Hva er Kinas sosiale kredittsystem, og hvordan endrer teknologien samfunnet?*» ønsket jeg et innblikk i informantenes tanker og refleksjoner knyttet til Kinas *sosiale kredittsystem*. Dette krever som nevnt i metodekapitlet et undersøkelsesopplegg hvor forskeren kommer så tett inn på vedkommende som selv opplever dette gjennom en kvalitativ tilnærming (Jacobsen 2015). I dette kapitlet vil jeg avdekke informantenes holdninger til det *sosiale kredittsystemet* og hvorvidt de er positive eller ikke. Her blir det blant annet avdekket hvordan de stiller seg til myndighetenes stordatainnsamling og overvåkning av individer.

Hvert intervju startet med en innledende presentasjon av oppgaven før intervjuobjektet ble bedt om å uttrykke seg om SKS. Dette for å få et klart innblikk i intervjuobjektets førsteinntrykk og beskrivelse av systemet, uten påvirkning fra meg og mine spørsmål. Kapitlet tar for seg uklarhetene rundt det Kinesiske sosiale kredittsystemet og dens oppfattende effekt på enkeltpersoner og samfunnet.

4.1 Hva er din personlige mening om det sosiale kredittsystemet?

På tross av informantens alder, kjønn og bakgrunn, viser de fleste en positiv holdning til systemet. Likevel er det to av informantene som forteller at de ikke er spesielt interesserte i emnet, og har derfor få personlige meninger. Informant 1 påpeker at en større interesse hadde vært tilstede dersom han var bosatt i Kina. Informant 2 er på den andre siden svært interessert i SKS, og legger vekt på hvordan systemet kan gjøre det enklere for individer. Denne informanten er opptatt av Big Data og AI og mener datainnsamling kan gjøre livet enklere på mange områder. Informant 3 viser også en positiv holdning til systemet, og hevder han ikke er alene.

Eksempel på utsagn fra intervju:

«[...] studerer for tiden i Norge, og har ikke satt meg en klar mening om hva jeg syns om det. [...] familien min bor i Europa. [...]hadde jeg eller familien min bodd i Kina ville jeg nok vært mer interessert i emnet.» (Intervjuobjekt 1)

«Det Kinesiske sosiale kredittsystemet vil gjøre livet mer praktisk [...]. Datainnsamling kan lage algoritmer gjennom kunstig intelligens og kalkulere handlevaner, betalingspraksiser [...]. Er du en god borger får du en god score. [...] evalueringspoeng, kjøpekraftspoeng. [...] dette fører videre til belønninger som for eksempel gratis trening, billigere offentlig transport, forkortet behandlingstider, persontilpassede tilbud, oppgraderinger, tilgang til stipender og andre fordeler.» (Intervjuobjekt 2)

«Jeg liker systemet og tror det kan fungere bra! [...] ny og spennende teknologi[...]. Jeg tror de aller fleste kinesiske borgere setter pris på det nye systemet.» (Intervjuobjekt 3)

4.2 Hva kan man dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler bør vi være oppmerksomme på?

De fleste av informantene er lite kritiske, og mener de positive sidene ved systemet vil overgå de negative. Intervjuobjekt 1 trekker frem at Kina har behov for en spesiell styringsmetode, ettersom landet har en stor befolkning, og korrupsjon ansees som et stort problem.

Informanten gir uttrykk for at korrupsjon blant tjenestemenn er et stort problem i Kina, og at

overvåkningen kan gjøre det lettere å kartlegge korrupsjonen. Videre påpeker informanten at det kinesiske sosiale kredittsystemet vil være en god ordning for landet. Informanten legger stor vekt på at systemet kan være med på å redusere samfunnets kriminelle. Intervjuobjekt 2 er ikke like fullt så positiv, og peker på hvordan systemet vil true personvernet. Intervjuobjekt 3 viser i motsetning til intervjuobjekt 2 en positiv holdning til systemet. Vedkommende hevder at flere kinesiske innbyggere sliter med å få private banklån som følge av en manglende kreditthistorie. Informanten mener det sosiale kredittsystemet kan bidra til at flere kommer inn på markedet og får en kreditt, og på den måten være et nyttig system ved at det er med å bidra positivt på markedsøkonomien.

«Kina er et stort land med en stor befolkning, det foregår mye korrupsjon. [...] det er helt nødvendig med en spesiell styringsmetode» Det kinesiske sosiale kredittsystemet kan bidra til at samfunnet får bedre kontroll på kriminaliteten og det blir lettere å kartlegge korrupsjon.. [...] en god ordning for overholdelse av lover og regler. Det vil forme befolkningen til å gjøre gode valg». (Intervjuobjekt 1)

«[...] det bekymrer meg at systemet bygger på innsamlinger av store mengder data. [...] hva vil skje med beskyttelse av personverner. Det er skummelt å ikke vite hvem som kontrollerer disse dataene». (Intervjuobjekt 2)

«[...] mange bor på landsbygda. [...] folk eller selskaper uten noen økonomisk forhistorie. Det sosiale kredittsystemet skal sørge for at alle har en kreditt-historie, noe som vil bidra til økonomisk vekst. [...]vil få tilgang til lån. [...] viktig del av markedsøkonomien». (Intervjuobjekt 3)

4.3 Hvordan påvirker det et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter?

Samtlige informanter mener det største problemet med SKS er hvordan man skal vurdere hva som er gode og dårlige kredittpoeng. Intervjuobjekt 1 uttrykker at det vil være vanskelig å sammenligne ulike situasjoner og forskjellige mennesker, for deretter å tildele kredittpoeng basert på god og dårlig atferd. Når det gjelder statens stordataovervåking, innsamling og lagring av sensitiv informasjon, viser flertallet av informantene til dels ingen negativitet. De

mener tvert imot at dette ikke er farlig, og legger vekt på hvordan teknologien vil påvirke på en positiv måte, og gi nytte til samfunnet. Likevel gir 2 informanter uttrykk for at dette er noe samfunnet bør bekymre seg over. Intervjuobjekt 2 har et positivt syn på overvåkningen, og mener dette ikke er farlig ettersom det berører alle og enhver. Informanten viser eksempel på en historie om sin far som for flere år tilbake ble nektet skolegang som følge av at hans forfedre nektet å selge landområder til staten. Han håper i dag at det sosiale kredittsystemet vil bidra positivt, og eliminere statlig korrupsjon. Mens noen av informantene ser på systemet som et praktisk instrument for å påvirke menneskelig adferd i en positiv retning, er spesielt en informant bekymret for det samfunnsrelaterte utfallet av systemet. Informant 3 mener det problematiske med et «ansiktsløst» statsmaskineri er å komme tilbake igjen til samfunnet når en gruppe først har havnet utenfor.

«Jeg skjønner ikke hvordan de skal vurdere hva som er gode og hva som er dårlige kredittpoeng. [...]det eksisterer i dag flere tekniske uklarheter» (Intervjuobjekt 1)

«Jeg syns ikke det gjør noe at vi blir overvåket, det er bare bra! [...]det gjelder så mange mennesker, så jeg tror ikke det er farlig. [...] jeg har stor tro på teknologien. [...]For veldig mange år tilbake søkte faren min plass på en anerkjent skole, men kom aldri inn, til tross for gode karakterer. Noen tiår senere fant han ut at han hadde blitt utestengt som følge av at en grandtante av han ikke ville selge noen landområder til staten. Pappa har derfor stor tro på at denne type korrupsjon vil endre seg med det sosiale kredittsystemet. [...]trenger ikke bekymre seg for sine forfedre for å bli suksessfull». (Intervjuobjekt 2)

«[...]fordi vi ikke vil merke noe til det. De som er gode borgere, vil oppnå mange fordeler[...]. Jeg tror det problematiske med disse reguleringene, kredittscore osv. er når du først begår en feil, da kan det bli vanskelig å komme tilbake. Du kan bli pålagt reiseforbud på tog og fly, kan ikke lengre søke høyere utdanning, og det kan bli vanskelig å få jobb». (Intervjuobjekt 3)

I det påfølgende kapittelet, diskusjon og analyse av funnene, vil jeg presentere datamaterialet med utgangspunkt i de to neste analysenivåene, *kritisk forståelse basert på sunn fornuft og teoretisk forståelse*.

5 Diskusjon og analyse av funnene

I dette kapittelet diskuteres funnene fra studien i lys av teori for å sikte på å svare på problemstillingen: *Hva er Kinas sosiale kredittsystem, og hvordan endrer teknologien samfunnet?*

Og de påfølgende forskningsspørsmålene:

- *Hva kan man dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler bør vi være oppmerksomme på?*
- *Hvordan påvirker det et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter?*

Hensikten med kapittelet er å knytte sammen det teoretiske rammeverket skissert i kapittel 3 med funnene gjort i de kvalitative intervjuene, presentert i kapittel 4 Empiriske Resultater. De to forskningsspørsmålene ble utformet for å lette arbeidet med å se sammenhenger og forståelser rundt SKS. Først og fremst for å belyse både positive og negative aspekter ved systemet, og hvilke endringer individet og samfunnet vil bære preg av i tiden fremover. Jeg vil foreta drøfting underveis, og trekke frem det som er mest relevant for oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål, før jeg avslutningsvis vil trekke konklusjoner, gi anbefalinger og komme med et forslag til videre forskning.

De empiriske funnene tyder på at samtlige informanter er mottakelige for det nye kredittsystemet fordi det oppleves som hensiktsmessig ettersom det kan gjøre livet til individer enklere på mange områder. Funnene tyder også på at de færreste tar inn over seg mengden av data som samles, analyseres og brukes. Flere hevder SKS vil være en bra ordning for overholdelse av lover og regler. Mens noen av informantene ser på systemet som et praktisk instrument for å påvirke menneskelig adferd i en positiv retning, er spesielt en informant bekymret for det samfunnsrelaterte utfallet av systemet. Denne informanten hevder pålitelige borgere vil oppnå mange fordeler, men ytret derimot bekymringer overfor individer som allerede er svartelistet som følge av upålitelig, tvilsom eller kriminell oppførsel. Når det er sagt er samtlige informanter enige om at det eksisterer en problematikk rundt rangeringen av borgerne etter hva som er god og dårlig atferd.

Totalt sett støtter funnene i dette studiet behovet for videre forskning knyttet til utfordringer og mulighetene rundt det kinesiske *sosiale kredittsystemet*.

5.1 Informasjonsteknologi, Stordata og AI

Bruken av stordata og AI reiser mange problemstillinger, blant annet innen etikk, sikkerhet og rettslig ansvar. «Pessimister» argumenterer for at IT kan brukes til sensurering, spredning av feilinformasjon og politisk regulering av samfunnet, men som tidligere nevnt i det teoretiske rammeverket påpeker Liang, Das et al. (2018) at et slikt syn vil være for enkelt. Av den grunn at styresmakter i seg selv sjeldent har kapasitet til dette alene, men at de kan fasilitere for ulike interessegrupper, for å skape nye teknologiske systemer og reguleringsregimer. Ifølge Xindong, Xingquan et al. (2014) kan bruk av AI gi muligheter til å bedre forstå og forutsi samfunn og samfunnsutvikling i sanntid, noe som er et annet relevant punkt med tanke på teknologisk utvikling for behandlingen av stordata. Funnene i intervjuanalysen viser at kun et fåtall av informantene er urolige når de får spørsmål om den kinesiske regjeringens stordatainnsamling. En årsak til denne responsen kan være deres forhold til personvern. Mens Europa er inne i personvernets tidsalder, er det ingen kultur for privatliv i Kina. I Europa blir privatliv betraktet som en personlig rettighet til å ha sitt «eget rom», og i litt videre forstand, til å «eie» sine egne data. Denne oppfatningen av privatliv er bra for det enkelte menneske, og for samfunnet, men for AI-utviklere er det derimot en heftelse. Dette fordi en slik mentalitet vil skape hindre i å jakte frem data som trengs for å trene algoritmene. På bakgrunn av den enorme utviklingen innenfor kunstig intelligens de senere årene kan vi si det sikkert at utviklingen vil fortsette i et stadig økende tempo. Om en stat støtter og legger til rette for at teknologiselskaper får rom og støtte for å utvikle overvåkingsteknologi og AI for å håndtere stordata, vil individ og samfunn med sikkerhet berøres med omfattende omveltninger. Både når det gjelder bruken av teknologien, påvirkningen den har på den teknologiske utviklingen og ikke minst påvirkningen den kan ha på det frie og selvstendige mennesket.

I skrivende stund lever det ifølge FN-sambandet (2018) ca. 7,55 milliarder mennesker på jorden, og nå står ca. 1,41 milliarder av dem overfor et dramatisk skifte. Kinesiske borgere kan for alvor utsettes for en frihetskrenkelse, og teknologi vil være årsaken. På den ene siden kan bruken av denne teknologien utgjøre en trussel for enkeltindividets personvern. Misbruk av persondata kan være alvorlig for den det gjelder, men har også en samfunnsmessig

konsekvens. Det kan gå så langt at det rammer tilliten til selskaper og myndigheter. I Kina blir privatliv sett på med mistenksomhet. Trolig fordi man går ut ifra at det kun er uærlige mennesker som ønsker å skjule noe for allmenheten. Derfor er kinesere flest positive til å dele sine personlige data. I vesten derimot synes en stadig større skepsis mot innsamling av data å vokse frem. Flere hevder at SKS er en trussel som vil svekke personvernet. Når det er sagt må vi gjøre oss noen tanker om personvernet virkelig veier tyngre enn gevinstene AI gir.

Som tidligere nevnt i den teoretiske delen vil algoritmer i programvarer basert på AI på sett og vis «vite» mer om hva vi gjør, hvordan vi har det og våre ønsker. Kort sagt beveger vi oss fra å «programmere maskiner til å programmer mennesker» ved at stordata-analyser, gjort av automatiserte AI-programvarer, brukes til å lage systemer spesialisert for å påvirke oss i en eller annen retning – altså styre og forutsi hva hittil relativt selvstendige individer skal gjøre (Helbing 2019). Som følge av det sosiale kredittsystemets opphav har fokuset på teknologi aldri vært større i Kina. De er i ferd med å vokse frem som en supermakt innen teknologi, og europeerens mangel på personvern gir Kina store fordeler i den teknologiske utviklingen. Inntrykket er direkte overveldende: moderne, høyteknologisk, eksepsjonelle globale ambisjoner og et raskt tempo. Kinas teknologigiganter ekspanderer, og deres holdning til datainnsamling og privatliv vil utfordre andre land, for i den digitale ferden er alt globalt. For Kina innebærer det at man må kjenne verden på bekostning av personvernet.

Med tilgang til store mengder data og få restriksjoner på hvordan disse kan utnyttes, står myndighetene fritt til å bruke data om folk. At vesentlige land vegrer seg for å dele personlig data, vil være en betydelig utfordring for videre utvikling av AI. Tvert imot kan den være akkurat hva som skal til for å redde menneskeheten. Vi trener opp algoritmene til å ta de riktige avgjørelsene, og gi de riktige svarene. Brukes kunstig intelligens på riktig måte kan det løfte verden ut av fattigdom, og er blant annet et av målene med SKS. Oppskriften på å nå et slikt ambisiøst mål er ifølge den kinesiske stat å innføre lovpålagte krav om deltagelse i det sosiale kredittsystemet som er gjeldene for hvert enkelt kinesisk individ. Ved bruk av overvåkningsteknologi og AI for å håndtere stordata ønsker de å forbedre det økonomiske markedet, styrke styresmakter samt fremme harmoni i det kinesiske samfunnet (Chen and Cheung 2017). Hvis systemet når sitt fulle potensial vil det gi kinesiske myndigheter muligheten til å kontrollere, regulere, forme, og til og med forutse menneskelig adferd.

På den ene siden fremstår det tydelig at systemet er logisk smart med tanke på samfunnsgevinstene man opplever. På den andre siden kan SKS svekke individers rettigheter ved at det stilles lite eller til dels ingen hensyn til etikk, moral og sikkerhet. Kina har kommet et godt stykke med utviklingen av Kunstig intelligens. Vi kan undres om de greier å sørge for at teknologien følger «spillereglene» i samfunnet, eller om utviklingen har gått for langt.

Som følge av Kinas implementeringsplaner av SKS har fokuset rundt stordata og AI fått enorm oppmerksomhet verden over. Datamengden i samfunnet øker med rakettfart og kinesiske investeringer dreies mot Europa. Dette skaper en frykt om at Kina med svak personvernlovgivning, vil dominere utviklingen av algoritmer og kunstig intelligens i fremtiden. Likevel er det tegn som tyder på at de kinesiske teknologigigantene ser nødvendigheten av å sette personvern på dagsordenen. Imens de aller fleste av disse selskapene er klar over at de må bygge løsninger som ivaretar grunnleggende personvern hensyn, er det mer tvilsomt om kinesiske myndigheter vil ta slike hensyn i sitt arbeid med å realisere ambisjonen om å bli verdensledende innen kunstig intelligens. Med den eksepsjonelle teknologiske utviklingen er en ting klart: samfunnsliv vil påvirkes kraftig i årene som kommer.

Kineserne er langt fremme i automatisering og kunstig intelligens og er en svært sentral handelsmakt. Det ser ut til at Kina kan bli det første udemokratisk landet med den største økonomien i moderne tid. Lykkes de med å implementere det kinesiske sosiale kredittsystemet vil det påvirke andre land rundt omkring i verden. Ifølge Dr. Samantha Hoffman, (ved Mercator Institute for China Studies i Berlin) har Kina allerede begynt å samle inn data i utlandet med den målsetningen om å bruke den til å påvirke den offentlige debatten i spesifikke land (Werenskiold 2019). Når alt kommer til alt kan det se ut til at hensikten med det sosiale kredittsystemet ikke er helt som det virkelig formidles. Det kan se ut til at den kinesiske regjeringen har langt flere hensikter i baktankene.

5.2 Kinas sosiale kredittsystem

Kinesiske myndigheter har hatt høye ambisjoner for systemet, men foreløpig er det også ganske ubehandlet og mangler tilstrekkelige lovbestemmelser. Ifølge Liang, Das et al. (2018) vil Kinas sosiale kredittsystem vurdere aktørers (det vil si individer, bedrifter, organisasjoner og styresmakter) troverdighet gjennom innsamling og analysering av stordata. På bakgrunn av

det jeg har fremstilt av teori i kapittel 3 kan man si at de «sosial kredittene» kan brukes som et verktøy for å styrke troverdighet, tillitt og integritet i samfunnet. Ifølge Chen and Cheung (2017) har det statlige prosjektet SKS helt siden 2014 vært under utarbeiding og etter hvert utprøvelse, og som tidligere nevnt er formålet å styrke styresmakter, fremme harmoni i samfunnet og forbedre det økonomiske markedet i Kina gjennom å fostre troverdighet. De empiriske funnene tyder på at systemet oppleves som hensiktsmessig ettersom det kan gjøre livet til individer enklere på mange områder. Samtidig tror informantene at folk flest ser på SKS som et fordelaktig system ved at man oppnår økt tilgang til varer, tjenester og muligheter. Et annet funn viser at mange kinesere som er bosatt på landsbygda mangler en økonomisk forhistorie. Et viktig poeng som kom frem blant studiets informanter var at SKS kan sørge for at flere kinesere får en kreditt-historie, noe som vil bidra til økonomisk vekst i landet. På bakgrunn av de empiriske funnene kan vi dermed si at intensjoner og tanker i SKS er fornuftige. På den ene siden kan systemet brukes til å løse problemer knyttet til sosial og økonomisk utvikling. På den andre siden gir systemet alt for mye kraft til systemskaperne, da disse sitter med makten og kan bestemme moralen og etikken i SKS.

Intensjoner og tanker i er SKS fornuftige, men avhengig av en sterkere lovregulering for å beskytte individers privatliv. Vi står åpenbart ovenfor betydelige utfordringer for ytringsfriheten og tilliten til myndighetene. Ifølge Chen and Cheung (2017) bidrar overvåkning og bruk av stordata ovenfor den kinesiske befolkningen samt manglende lover og rettigheter som beskytter både individer og næringsliv til å gjøre innføringen av SKS unik. Individer i det kinesiske samfunnet risikerer å bli transparente og ikke-autonome deltagere i sitt samfunn, sett i forhold til statens makt (Chen and Cheung 2017). Det vestlige nyhetsbilde har i flere tiår vært preget av oppsiktsvekkende overskrifter rettet mot den kinesiske autoritære stat. Brutale menneskerettighetsbrudd som det kinesiske kommunistpartiet er gjort ansvarlige for har fått stor oppmerksomhet blant både små og store her til lands.

I Norge lever i et av verdens frieste og mest velstående samfunn. Demokrati og rettsstat, menneskerettigheter, enkeltmenneskets plass i samfunnet, alt dette er sentrale verdier vi har sammen. Likevel er dette et privilegium ytterst få i verden deler. Mens vi tar ytringsfrihet og demokrati for gitt, kjemper mennesker rundt om i verden en hard kamp for å oppnå disse idealene, spesielt i Kina. Menneskerettighetsforkjempere, dissidenter og aktivister diskuterer og deler sine historier og erfaringer med hverandre. Samtidig som flere kjemper og gir alt i

kampen for å fremme frihet og demokrati, får Kinas Kommunistparti stadig mer kontroll og innflytelse i landet med SKS som verktøy.

Selv sier kinesiske myndigheter at systemet ble innført for å gjøre byråkratiet mer effektivt og samtidig oppfordre innbyggerne til god moral og tillitsbygging. Andre vil nok spekulere i om SKS benyttes for å skape en slags sivil «lydighet». En alvorlig konsekvens av SKS kan være at systemet misbrukes til å styrke Kommunistpartiets politiske kontroll over Kina. Med overvåkning som verktøy kan de identifisere opposisjonelle grupper og slå ned på disse. Samtidig kan myndighetene forutse og forhindre potensielle politiske opprør før de i det hele tatt eksisterer. Dermed kan kommunistpartiet få absolutt politisk, økonomisk og sosial kontroll over Kina. Trolig vil dette føre til at individer overvåkes og formes etter Kommunistpartiets oppfatning om hva som konstituerer en god borger. En ting som er sikkert er at staten elsker skryt og hater kritikk. Innflytelse, ytringsfrihet og politiske rettigheter eksisterer ikke. Dette er trusler vi bør rette en ekstra oppmerksomhet til, ta til oss og diskutere i plenum.

Vi har til nå sett hvordan lokale styresmakter får informasjon og sosial makt ovenfor sine borgere, men IT-selskapene har også en sentral rolle. Et vesentlig funn blant de empiriske resultatene var informantenes holdninger og ukritiske syn på personvernet i SKS. Kun en informant ga uttrykk for bekymring med tanke datainnsamling. Dermed tyder de empiriske funnene på at de færreste tar inn over seg mengden av data som samles, analyseres og brukes.

Teknologiselskapenes utvikling og økende bruk av kunstig intelligens gir samfunnet mange muligheter og gevinster, samtidig tar ikke disse selskapene godt nok hensyn til etikk, moral og sikkerhet. Det finnes utallige store og små selskaper som enten indirekte eller direkte lagrer data om kinesernes nettbruk, personlighetsprofiler og vaner. At slike teknologigiganter har tilgang til enorme mengder data gir de makt og kunnskap. Stordata overvåkning muliggjør blant annet profilering, kartlegging og tilpasset påvirkning av spesifikke individer og grupper. De største kinesiske teknologiselskapene får vokse fritt frem, overvåke og samle data om folk. Myndigheter gir de grønt lys, ingen lover, regler eller begrensninger for personvern, med et kompromiss: de må samarbeide og dele alle data.

Det er bortimot umulig å finne ut hva slags data som lagres, hvem som lagrer dem og hvor de ender opp. Det er først når man får innsikt i de detaljerte profilene at man med stor sannsynlighet kan fortelle forbrukerne flere detaljer enn de vet om seg selv. Samlingen av data kan betraktes som «dataøkonomien» i samfunnet og ved å sette sammen ulike biter fra denne kan AI finne ut ting om deg. Selv om du ikke har gitt fra deg informasjon. En artikkel som ble publisert av New York Times for noen år tilbake er et godt eksempel på dette. Artikkelen handler om hvordan Target med deres store prediktive analytiske fokus greide å finne ut hvordan en 16 år gammel jente var gravid. Kort fortalt sendte de ut informasjon om produkter rettet mot gravide. Faren til jenta klaget til butikkjeden, men i etterkant viste det seg i at butikken hadde rett om at jente var gravid. Ved å analysere data om hva jenta kjøpte og trekke konklusjoner basert på det, «visste» Target´s datamaskiner at jenta var gravid før jentas far visste det (Nolan 2012). Det sensasjonelle med denne historien er at «Big Brother» vet for mye om oss.

Ønsket om å samle inn informasjon om kunder er selvfølgelig ikke nytt for Target. Nesten alle store forhandlere, fra dagligvarekjeder til investeringsbanker, bruker mye ressurser på analyse for å forstå ikke bare forbrukernes handlevaner, men også deres personlige vaner, slik at de kan markedsføre dem mer effektivt. AI kan finne mønstre som er virkelige, og gjøre nesten skummelt nøyaktige forutsigelser. På bakgrunn av dette må samfunnet ta stilling til om man bør sette noen begrensninger. Om vi ikke lager noen retningslinjer kan «dataøkonomien» ta fra brukerne kontrollen.

Til tross for at noe av digitaliseringen og datainnsamlingen er åpenbar og forståelig, er det også veldig mye som ikke er det. Dette er en trussel vi må ta stilling til både for den enkeltes personvern og som det ble nevnt tidligere, for våre demokratier. Det er ingen tvil om at teknologileverandører har et ansvar, men disse kan ikke stilles til ansvar for den kinesiske stats håndtering av landets lovgivning og praksis. Det kan se ut til at det er behov for en lovregulering i SKS som tar stilling til etiske dilemmaer.

5.2.1 Belønning og straff i SKS

Det sosiale kredittsystemet kan benyttes for å skape sivil «lydighet». Som det ble fremstilt i det teoretiske rammeverket bygger en vesentlig del av innholdet i SKS på systemene for belønning og straff. I følge Ahmed (2018) og Creemers (2018) vil det gjennom rangeringer

basert på sosiale kredittpoenger gi muligheten for å havne på en rødliste. Individuer eller bedrifter på rødlisten har mulighet for å oppnå ulike fordeler, som belønning for pålitelig og god oppførsel. Upålitelig, tvilsom og/eller kriminell oppførsel vil på sin side medføre at man blir svartelistet. De empiriske funnene tyder på at samtlige informanter ser mange positive sider ved det sosiale kredittsystemet. Blant annet trekker informantene frem hvordan SKS kan bidra til å redusere korrupsjon og kriminalitet i Kina. Flere hevder det vil være en bra ordning for overholdelse av lover og regler ved at befolkningen blir formet til å gjøre gode valg. Samtidig hevder de at SKS kan være en fin måte å straffe de som ikke oppfører seg.

I lys av teoriene til Ahmed (2018) og Creemers (2018) kan belønning og straff i SKS minne om en form for sivil kontroll eller et juridisk domsystem. På den ene siden kan SKS benyttes for å skape sivil «lydighet», gjennom å forme befolkningen til å opptre med en god, pålitelig og troverdig oppførsel. Noe som kan bidra til å eliminere kriminalitet og korrupsjon i landet. Med kunstige intelligens kan man på forkant indentifisere spesielle adferdsmønstre som har en tendens til å føre til spesifikke samfunnsrelaterte problemer. Det kan se ut til at myndighetene kan gjøre noe med slike problemer før de i det hele tatt oppstår, både med tanke på kriminelle og ulovlige politiske handlinger.

På den andre siden må vi stille spørsmål til rettsikkerheten til medlemmene i lokalsamfunnene. Offisielt er det kinesiske sosiale kredittsystemet ment å modernisere forvaltningen og å fremme tillit innad i samfunnet samt mellom myndigheter, befolkning og økonomi. Når det er sagt kan rettsikkerheten i Kina bli svekket som følge av at myndigheter og IT selskaper ved bruk av teknologi, overvåker og samler inn data for videre å potensielt gi en fordel eller en straff. Dette skjer uten noen form for bevisførsel i rettssystemet. Begrepet rettsikkerhet dreier seg kort sagt om hva forholdet mellom myndighetene og den enkelte bør være preget av. Dette innebærer at de avgjørelsene som domstolene og forvaltningen treffer overfor enkeltpersoner, grupper og befolkningen som helhet, skal være mest mulig rettferdige og forutsigelige (Gisle and Molven 2019). Dette kan bli vanskelig i SKS ettersom lokale myndigheter på bakgrunn av stordata samler teknologi utviklet av private IKT foretak, uten at hver enkelt sak må gjennom et rettssystem. Dermed kan det se ut som at rettsikkerheten er truet som følge av det kinesiske sosiale kredittsystemets opptakt.

5.3 Pilot prosjekter og utprøving

Når familier og private aspekter reguleres av et «ansiktsløst» statsmaskineri påvirkes samfunnet på godt og vondt. Såkalte «kredittbyer» er et sentralt begrep når det snakkes om SKS. Ifølge Ahmed (2018) forklares begrepet som byer i Kina der lokale myndigheter har inngått avtaler med store teknologibedrifter med mål om å klassifisere tillitten og troverdigheten til individer og bedrifter. To ganger i året møtes teknologibedriftene og styresmaktene til kredittbyene for å foreta en rangering av borgerne sine. Disse rangeringene blir satt på bakgrunn av kredittskårer, som igjen er basert på analyser av sammenblandet stordata fra offentlig og privat sektor. I lys av teorien til Ahmed kan disse teknologibedriftene ansees som en viktig brikke i utviklingen av SKS. Flere av informantene ytret spekulasjoner i hvordan systemet skal være i stand til å sammenligne ulike situasjoner og mennesker, for deretter å tildele kredittpoeng basert på god og dårlig atferd. Dermed tyder de empiriske funnene på at samtlige informanter er enige om at det eksisterer en problematikk rundt rangeringen av borgerne etter hva som er god og dårlig atferd.

På en side kan SKS med bruk av kunstig intelligens gjøre mer objektive analyser og dermed ta bedre beslutninger enn et menneske, siden menneskelige beslutninger gjerne påvirkes av fordommer og stereotypier. I tillegg kan menneskelige beslutninger påvirkes av et dårlig humør, lavt blodsukker eller et ønske om å gjøre en tjeneste til en som står seg nær. Datamaskiner på sin side gjør ikke denne typen feil, og er i motsetning til mennesker veldig gode på å beregne sannsynligheter og finne mønstre i data.

Når det er sagt kan maskinlæringsmodeller trenes opp med feil data, og algoritmene blir som følge av dette upålitelige. Vi kan dermed stille oss kritiske til måten teknologibedriftene og styresmaktene rangerer sine borgere. Sett i sammenheng med at disse rangeringene blir satt på bakgrunn av kredittskårer, som igjen er basert på analyser av sammenblandet stordata fra offentlig og privat sektor, kan man dermed oppnå en feiltolket klassifisering av tillitten og troverdigheten til et individ eller en bedrift. Dessuten kan vi spørre oss om det er mulig å måle moralen og integriteten til folk og sette et objektive tall på det. Dersom dette er mulig, hvem skal da avgjøre hva som er rett atferd og hva som er gal atferd?

De sosiale konsekvensene av teknologien er omfattende, dataene mangler en menneskelig dimensjon - det mer vilkårlige og følelsesstyrte. Som nevnt tidligere har det statlige prosjektet

SKS fra og med 2014 vært under utarbeiding og etter hvert utprøvelse. Både private selskaper og lokale myndigheter har fått tillatelse til å teste ut systemet. Shanghai var blant en av byene som gjennomførte en pilot. Byen ekspanderte sin pilot i forhold til andre pilotprosjekter ved at de, blant annet, også inkluderte «empatiske» kategorier, som hvor ofte en besøkte sine foreldre og om individets foreldre hadde tilfredsstillende mengde mat (Chen and Cheung 2017).

Bare en av informantene nevnte spesifikt det kompliserte emnet privatliv når de ble spurt om hvordan det påvirker et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter. At fremtiden bygges på kunstig intelligens er det ingen tvil om. Teknologien kan blant annet gi viktig trygghet til den eldre generasjonen og frigjøre varme hender i eldreomsorgen. Samtidig strekker bruken av kunstig intelligens i Kina de fleste etiske grenser. På en side kan empatiske kategorier i SKS gjøre folk i stand til å fatte bedre beslutninger. De empatiske kategoriene med tilhørighet til pilotprosjektet i Shanghai kan generelt bidra til å få folk til å gjøre gode gjerninger som å donere blod, hjelpe personer i nød, besøke foreldre osv. I Shanghai risikerer man blant annet å miste poeng om man til eksempel ikke besøker besteforeldrene sine. Man blir derimot belønnet om man gjør det. At man ønsker belønning til fordel for straff er motivasjonskilden til utføre handlingen. Når det sagt er det bekymringsverdig at folk presses til å gjøre gode gjerninger, bli forsiktige med hva de skriver, hvor de går, hva de gjør i fritiden og hvem de omgås med. Dette kan føre til endringer på måten vi lever på, men også hvordan vi forholder oss til hverandre. Dermed er det ingen tvil om at SKS påvirker det frie og selvstendige menneske.

Gjennom rangeringen kan individer og/eller bedrifter i kredittbyene oppnå fordeler, som til eksempel fritak fra betaling av depositum ved leie av leiligheter, transportmidler, kontorbygg og lignende. På samme måte kan dårlig rangering utløse ulike straffer, som kan begrense individers eller bedrifter muligheter. Blir individer eller bedrifter plassert på svartelisten vil de kunne bli stoppet fra å delta i, eller gjennomføre, ulike aktiviteter. Et fellestrekk blant dybdeintervjuene var informantenes overbevisning om at livet vil bli mer praktisk med SKS. Det var spesielt en informant som hadde tiltro til systemet, og hva man kunne oppnå med teknologien. Fokuset var spesielt på systemets belønninger. For folk flest kan økt tilgang til varer, tjenester og muligheter gjennom SCS være fristende. Dessuten kan muligheter i SKS være med på å styrke borgerens tillitt til lokale bedrifter. I Shanghai for eksempel har

innbyggerne muligheten til å følge med på kredittskåren til lokale foretak gjennom en applikasjon.

Samtidig oppfordrer systemet individer til å gjøre de riktige valgene. Kinesiske myndigheter hevder for eksempel at folk som går på rødt lys er et problem som skaper trafikkaos. Derfor mener de overvåkningskameraer kan bidra til at det ikke lenger er farlig å krysse gatene ved fotgjengeroverganger. Med bruk av ansiktsgjenkjenningsteknologi og overvåkningskamera kan myndighetene fange opp individer som bryter trafikkloven ved å krysse fotgjengerfelt på «rød mann» eller biler som ikke stanser. Disse individene blir ifølge Creemers (2018) automatisk identifisert og får redusert sosiale kredittpoeng. Denne siden av systemet gjør SKS til en fornuftig teknologi med tanke på at kinesiske borgere ikke tør annet enn å oppføre seg.

En mynt har to sider, og det har vel strengtatt de SKS-inspirerte pilotprosjektene. En ting er intensjonen bak, men noe vi helt klart bør undre oss over er hva som blir og kan bli realitetene i fremtiden. Flinkke borgere belønnes, mens små feiltrinn kan få store konsekvenser.

Upålitelig, tvilsom og/eller kriminell oppførsel vil som nevnt tidligere medføre til svartelisting. Dermed gir SKS til dels ingen rom for å gjøre feil. Blant de empiriske funnene er blant annet personer som er svartelistet et tema. Mens noen av informantene ser på systemet som et praktisk instrument for å påvirke menneskelig adferd i en positiv retning, er spesielt en informant bekymret for det samfunnsrelaterte utfallet av systemet. Informanten hevder pålitelige borgere vil oppnå mange fordeler og derfor like SKS, men ytret derimot bekymringer overfor individer som allerede var svartelistet som følge av upålitelig, tvilsom og/eller kriminell oppførsel.

En handling som kan medføre svartelisting er ifølge Creemers (2018) å ikke gjennomføre en lovpålagt handling eller å bryte en avtale bundet av loven. Individer eller bedrifter på svartelisten får blant annet ingen mulighet for å for å kjøpe eiendom, reise med høyhastighets tog og kommersielle flyvninger eller besøke ulike rekreasjonsfasiliteter. Samtidig kan man også oppleve flere begrensinger som til eksempel påvirker økonomiske muligheter, muligheten til å søke om lån eller muligheten til å motta statlige subsidieringer eller støtte. På bakgrunn av det jeg nå har fremstilt av teori kan vi betrakte disse individene som systemets «tapere». En stor utfordring kan være at disse individene havner i en ond spiral, der de forsetter og motta minuspoeng og som følge av det, begrensede samfunnsmessige

muligheter. På den måten svekkes enkeltmenneskets frihet. En frihet til å tenke selv og ta egne valg.

Dette kan også betraktes fra en annen synsvinkel der alle kinesiske individer er «tapere». De kaster seg over systemet for å oppnå alle mulighetene det gir dem. Fordeler, som til eksempel fritak fra betaling av depositum ved leie av leiligheter, transportmidler, kontorbygg og lignende. Likevel må de underkaste seg en standard for god, pålitelig og troverdig oppførsel. Er denne oppførselen god vil de motta sosiale kredittpoenger som gi muligheten for å havne på en rødliste, men dette forutsetter at de tilegner seg disse poengene gjennom et atferdsmønster de normalt antakeligvis ikke ville valgt. Dermed kan det se ut til at mange av handlingene menneskeligheten foretar seg blir gjort på bakgrunn av å sanke poeng. Det er dermed ingen tvil om at dette kan true enkeltmenneskets frihet.

5.4 Overvåkning

Kina er muligens verdenshistoriens første og største digitale diktatur. Som det ble nevnt i oppgavens teoridel er det moderne samfunn gjennomsyret av informasjon og kommunikasjonsteknologi som sporer, identifiserer, lokaliserer, analyserer og klassifiserer individer gjennom storstilt aggregering av data. Nær sagt alle er involverte i en masseinnsamling og analyse av data (Citron and Gray 2013). Slik kan man argumentere for at alle medlemmer av samfunnet kan bli en slags vokter av dyd og pålitelighet, samtidig en gravende informant – og at det er svært lite rom for den og de som tenker annerledes og står i opposisjon (Helbing 2019). Empiriske funn tyder på at det sosiale kredittsystemet åpenbart har en svært positiv side ved at det bidrar med å skape tillit i det kinesiske samfunnet. I lys av teorien til Helbing (2019) kan det se ut som at SKS vil påvirke det politiske systemet. Når alt kommer til alt kan vi undres over hva eller hvem som blir vinnerne av det sosiale kredittsystemet. Er det store innflytelsesrike selskaper og styresmakter eller det troverdige, organiserte samfunnet? Eller vinner alle?

Som nevnt tidligere har individer eller bedrifter på rødlisten mulighet for å oppnå ulike fordeler, som belønning for pålitelig og god oppførsel. Dessuten kan muligheter i SKS være med på å styrke borgerens tillitt til lokale selskaper eller andre individer. På en annen side kan SKS benyttes for å skape sivil «lydighet», gjennom å forme individer og bedrifter til å opptre med en god, pålitelig og troverdig oppførsel. Noe som blant annet kan bidra til å eliminere

kriminalitet og korrupsjon som det ble nevnt tidligere. Ifølge myndighetene handler SKS om gjensidighet der de som er tro mot staten naturligvis får gjengjeldt denne respekten i form av rettigheter og økonomiske fordeler.

Når det er sagt blir individer utsatt for en atferdsmessig påvirkning og manipulering fra styresmaktene. Alt som gjøres monitoreres og på den måten klarer de kinesiske styresmaktene å kontrollere individer, deres vaner og uvaner. Overvåkingen strekker seg fra vurdering av kredittinformasjon til undersøkelser av forbrukeratferd gjennom lojalitetsprogrammer til politiske kampanjeplattformer. Samtidig er det ingen hemmelighet at sensur og frihetsberøvelse er en stor del av Kinesisk politikk overfor landets innbyggere.

På lik linje med enkeltindividet kontrolleres også alle kinesiske selskaper. De selskapene som utfører politikk som står i konflikt med visjonen fra den kinesiske regjeringen, vil få en lavere kredittvurdering som vil resultere i straff, som for eksempel ugunstige forhold for å søke om nye lån, høyere skatter eller tap av mulighet til å delta i regjeringsfinansierte prosjekter. Med dette i betraktning kan det se ut som at systemet ikke er noe annet enn et verktøy som skal gi Kommunistpartiet total kontroll over det kinesiske samfunnet. Dermed kan det virke som at det er kommunistpartiet som blir sittende igjen som systemets klare vinner.

Når alt kommer til alt kan systemet sammenlignes med det Orwell hevder er et gigantisk mareritt, hvor det totalitære systemet bestemmer alt og ingen individuelle rettigheter finnes (Orwell 1949). Til tross for det, er det forståelig om kinesere finner ideen om SKS tiltalende ved at de positive resultatene oppfattes som å overskride det negative. De negative resultatene kan bli redusert av faktorer som normalisering av overvåking, eller at "overvåking ikke er et stort problem". Dette kan utdypes nærmere gjennom det Liang, Das et al. (2018) omtaler som «Big-data surveillance» stadig blir normalisert i en stat-samfunn-relasjon. Som det ble nevnt i teoridelen skriver de om tre ulike aspekter. Kort sagt hevder de at stordata overvåking sporer alt om alle hele tiden, visker ut skillet mellom statlig og privat sektor samt muliggjør profilering av individer i en befolkning.

Kinesiske myndigheter overvåker ethvert aspekt ved individer og selskaper. Systemet gir kinesiske myndigheter muligheten til å kontrollere, regulere, forme, og til og med forutse menneskelig adferd. Som George Orwell ville sagt det: "Big Brother is watching you"

(Orwell 1949). Gjennom SKS blir enorme mengde data samlet og analysert. På tross av at personopplysninger og data om sosial aktivitet er hovedfokuset for ulike medier som omtaler SKS er det ikke datasett som omhandler individer som ser ut til å skulle dominere datainnsamlingen i SKS, men i større grad data fra kommersiell-, finansiell-, statlig- og organisasjonssektorer. Ifølge (Liang, Das et al. 2018) betyr ikke dette at sosial kontroll ikke er en vesentlig del av SKS og den statlige overvåkingen, men at kombinasjonen av data fra sosial-, kommersiell-, finansiell-, statlig- og organisasjonsektorer i enda større grad kompliserer den statlige overvåkingen i Kina. Når det gjelder statens stordataovervåking, innsamling og lagring av sensitiv informasjon tyder de empiriske funnene på at de færreste av informantene frykter dette ettersom det berører alle og enhver. Årsaken til denne responsen være av den grunn at stordata overvåking fremstår som til dels usynlig for aktørene som blir overvåket.

I lys av teorien til (Liang, Das et al. 2018) kan det se ut som SKS kan brukes til å løse problemer knyttet til sosial og økonomisk utvikling i Kina. I «Den sosiale kredittplanen» som beskriver regjeringens planer, står det skrevet: «Trust-keeping is insufficiently rewarded, the costs of breaking trust tend to be low» (Zhonghua, Gongheguo et al. 2015). Kort sagt hevder den kinesiske stat at det finnes en generell mangel på tillit i det kinesiske samfunnet. Videre hevder de at en mangel på tillit setter en brems på økonomisk vekst, på grunn av økte transaksjonskostnader for å gjøre forretninger. Når det er sagt handler systemet primært sett om å styrke Kommunistpartiets politiske kontroll Kina. Med andre ord er den statelige intensjonen å organisere individer i alle aktiviteter i individers liv, ikke bare i økonomisk sektor, men også politisk oppførsel.

Alt tatt i betraktning ser det imidlertid ut til at de kinesiske myndigheter har et skjult formål med systemet. SKS kan også brukes som et verktøy med intensjon om å overvåke og regulere markedsadferd. Dermed styrer staten både markedsstyring og sosialstyring i Kina gjennom SKS. Det kan virke som at kinesiske myndigheter ønsker å optimalisere kommunistpartiets kapasitet til å forhindre og løse politiske problemer. Med SKS som verktøy kan de kontinuerlig samle informasjon fra markedet og statelige kilder og integrerer det sammen i et felles system. På den måten vil de få bedre kontroll over politiske ustabile situasjoner og trusler mot partiet. Gjennom innsamling av stordata kan regjeringen overvåke den økonomiske oppførselen til selskaper. Det er åpenbart at regjeringen på den måten vil påvirke

selskaper til å ta politiske eller forretningsmessige beslutninger i tråd med regjeringens politikkstrategi. Det kan virke som det verken er markedsstyring eller sosialstyring alene som er fremtredende i SKS, men en kombinasjon av begge. Dette åpner for debatt om hvilken rett en stat har til å styre dette.

På en side kan det til dels oppnås flere fordeler i samfunnet ved at staten styrer dette. Med SKS oppnår det kinesiske samfunn kontrollmekanismer gjennom et sett med felles lover og regler. Kontrollen utøves av en sterk stat som gir grenser for utfoldelse av upålitelig, tvilsom og/eller kriminell oppførsel. Dette kan styrke troverdighet, tillitt og integritet i det kinesiske samfunnet.

Når det er sagt blir individer utsatt for en atferdsmessig påvirkning og manipulering fra styresmaktene. Med absolutt politisk, økonomisk og sosial kontroll over Kina kan kommunistpartiet overvåke og forme individer og selskaper etter partiets oppfatning om hva som konstituerer en god borger. Markedsøkonomiens viktigste moralske begrunnelse er at den forutsetter frie valg og fravær av tvang. På den måten gir den individer mulighet til å gi uttrykk for sine egne vurderinger til tross for at de påtvinges av en liten gruppe utvalgte med politisk makt. Dette er ikke et tilfelle i SKS. Innflytelse, yringsfrihet og politiske rettigheter er til dels ikke eksisterende i det kinesiske samfunnet.

6 Konklusjon

I dette kapittelet vil jeg konkludere på bakgrunn av funnene gjort i resultat – og diskusjonskapittelet. Som tidligere nevnt har problemstillingen min som formål å finne ut hva *det kinesiske sosiale kredittsystem er, og hvordan teknologien endrer samfunnet*.

Forskningsspørsmålene gikk ut på å finne ut: «*Hva man kan dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler vi bør være oppmerksomme på*» og «*Hvordan det påvirker et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri regulerer familier og private aspekter*».

På bakgrunn av funnene i resultat- og diskusjonskapittelet ble det avdekket flere nyttige sider av systemet, men kanskje viktigere hvilke trusler vi bør være oppmerksomme på. På den ene siden fremstår det tydelig at intensjoner og tanker i SKS er fornuftige med tanke på alle samfunnsgevinstene man kan oppnå. Blant annet kan systemet brukes til å løse problemer knyttet til sosial og økonomisk utvikling. Systemet kan benyttes til å skape sivil «lydighet», gjennom å forme individer og bedrifter til å opptre med en god, pålitelig og troverdig oppførsel. Vi har blant annet sett på hvordan myndighetene med bruk av kunstige intelligens i SKS kan gjøre noe med kriminelle og ulovlige politiske handlinger før de i det hele tatt oppstår. Dette kan bidra til å eliminere kriminalitet og korrupsjon i Kina, men sett fra et annet perspektiv kan en alvorlig konsekvens være at Kommunistpartiet misbruker SKS til å styrke sin politiske kontroll over Kina.

Som det tidligere ble nevnt kan Kommunistpartiets bruke overvåkning som verktøy til å identifisere opposisjonelle grupper og slå ned på disse. Samtidig kan de forutse og forhindre potensielle politiske opprør før de i det hele tatt eksisterer. Dermed kan kommunistpartiet få absolutt politisk, økonomisk og sosial kontroll over Kina. Trolig vil dette føre til at individer overvåkes og formes etter Kommunistpartiets oppfatning om hva som konstituerer en god borger. Kina står åpenbart ovenfor betydelige utfordringer når det gjelder innflytelse, ytringsfrihet, politiske rettigheter og tilliten til myndighetene.

I lyd av teorien til Chen and Cheung (2017) kan individer i det kinesiske samfunnet risikere å bli transparente og ikke-autonome deltagere i sitt samfunn, sett i forhold til statens makt.

Samtidig som flere kjemper og gir alt i kampen for å fremme frihet og demokrati, får Kinas Kommunistparti stadig mer kontroll og innflytelse i landet med SKS som verktøy.

Myndigheter og IT selskaper bruker SKS til å overvåke og samle inn data for videre å potensielt gi en fordel eller en straff. Dette skjer uten noen form for bevisførsel i rettssystemet. Dermed står rettsikkerheten i fare.

At teknologigiganter har tilgang til enorme mengder data gir de makt og kunnskap, men det stilles til dels ingen hensyn til etikk, moral og sikkerhet. Gjennom bruk av AI kan selskapene finne mønstre som er virkelige, og gjøre nesten skummelt nøyaktige forutsigelser. Det er bortimot umulig å finne ut hva slags data som lagres, hvem som lagrer dem og hvor de ender opp. Dette er en trussel vi må ta stilling til med tanke på den enkeltes individs personvern.

På bakgrunn av funnene i resultat- og diskusjonskapittelet ble det videre avdekket hvilke påvirkninger det har på samfunnet når familier og private aspekter reguleres av et «ansiktsløst» statsmaskineri. Et vestlig funn med tanke på «kredittskårene» i SKS er hvordan man med bruk av kunstig intelligens kan gjøre mer objektive analyser og dermed ta bedre beslutninger i forhold til et menneske. Datamaskiner på sin side er i motsetning til mennesker veldig gode på å beregne sannsynligheter og finne mønstre i data. Når det er sagt kan maskinlæringsmodeller trenes opp med feil data, og algoritmene blir som følge av dette upålitelige. En konsekvens vil da være at man oppnår en feiltolket klassifisering av tillitten og troverdigheten til et individ eller en bedrift. Dessuten kan vi spørre oss om det er mulig å måle moralen og integriteten til folk og sette et objektivt tall på det. *Dersom dette er mulig, hvem skal da avgjøre hva som er rett atferd og hva som er gal atferd?*

En annen bekymringsverdig konsekvens når samfunnet reguleres av et «ansiktsløst» statsmaskineri» er det samfunnsrelaterte utfallet. Hva som blir og kan bli realitetene i fremtiden. «Taperne» av systemet, de individene som mottar minuspoeng og havner i en ond spiral der de gjentatte ganger blir offer for tildeling av minuspoeng. Disse individene får som følge av en lav kredittskår begrensede samfunnsmessige muligheter. På den måten svekkes enkeltmenneskets frihet. En frihet til å tenke selv og ta egne valg.

Samtidig er det også verdt å merke seg hvordan individer som mottar gode kredittskårer som følge av god, pålitelig og troverdig oppførsel endrer atferdsmønster, et atferdsmønster de

normalt antakeligvis ikke ville valgt. Dermed kan det se ut til at mange av handlingene menneskeligheten foretar seg blir gjort på bakgrunn av å sanke poeng. Individuer presses til å gjøre gode gjerninger, bli forsiktige med hva de skriver, hvor de går, hva de gjør på fritiden og hvem de omgås med. Dette kan føre til endringer i måten vi lever, men også hvordan vi forholder oss til hverandre. Det er dermed ingen tvil om at et «ansiktsløst» statsmaskineri» påvirker det frie og selvstendige menneske.

Hvilken påvirkning det vil ha på samfunnet når det reguleres av et «ansiktsløst» statsmaskineri» kan også betraktes fra en annen synsvinkel. I Shanghai ser vi at de empatiske kategoriene oppfordrer og bidrar til at folk utfører gode gjerninger som å donere blod, hjelpe personer i nød, besøke foreldre osv. Denne siden av systemet gjør SKS til en fornuftig teknologi med tanke på at kinesiske borgere opptrer med en mer pålitelig og troverdig oppførsel i forhold til hva de kanskje hadde gjort uten tilknytning til SKS.

For å oppsummere har dette forskningsarbeidet hatt som formål å finne ut hva *det kinesiske sosiale kredittsystem er, og hvordan teknologien endrer samfunnet*. Med grunnlag i det teoretiske perspektivet og utvalget respondenter fra de aktuelle målgruppene, vil jeg konkludere med at det sosiale kredittsystemet har til hensikt å løse mange viktige problemer i Kina, blant disse økonomisk vekst, korrupsjon og kriminalitet. Dette er systemets fornuftige sider, men la oss ikke glemme den politiske siden av systemet. Selv om intensjoner og tanker i SKS er fornuftige, er systemet avhengig av en sterkere lovregulering for å beskytte individers privatliv. Det sosiale kredittsystemet kan være et skritt i riktig retning for å skape en tillitsfull infrastruktur. Når det er sagt er begrensningen av menneskerettighetene utvilsomt bekymringsverdig. Dermed kan vi konkludere med at en SKS bør ta stilling til en lovregulering som tar hensyn til etiske dilemmaer.

7 Avslutning

I skrivende stund er det under et år igjen til systemet implementeres for fullt, og siden 2014 har det til dels ikke eksistert noen stor verdensdebatt. Årsaken til dette kan blant annet skyldes at vi – fra enkeltindivider til universiteter og til myndigheter ikke tørr å kritisere Kina. Av den grunn av at Kina stadig får en økende global innflytelse. Samtidig har ikke debatten startet for fullt ettersom det Kinesiske sosiale kredittsystemet er et ganske så ukjent fenomen for mange.

Hvis vi tar et tilbakeblikk på det teoretiske rammeverket ble det i kapittel 3.3 om Kinas sosiale kredittsystem redegjort en beskrivelse av kredittbyene og utprøvingen av SKS, og ifølge Ahmed (2018) er det verdt å følge utviklingen tett. Dels fordi det vil tilføre kunnskap om hvordan et ferdig SKS til slutt vil være formet og bli implementert, men kanskje viktigere fordi det kan bidra med informasjon og kunnskap om hva styresmakter og store IT-bedrifter tjener på samarbeidet, og hvordan det påvirker hverdagslivet til befolkningen i Kina.

Innledningsvis ble det også nevnt en ytring fra Xiao Qiang (2018) om at flere må ta del i diskusjoner om det kinesiske sosiale kredittsystemet. Han mener dette er nødvendig for å bli bedre kjent med systemets trusler for å beskytte menneskelig frihet i Kina og fordi systemet vil komme til å påvirke alle verdens individer og samfunn (*Itera 2018*).

På bakgrunn av det Ahmed og Qiang hevder bør flere ta del i utviklingen, diskutere og stille spørsmål, for en ting er klart: samfunnsliv vil påvirkes kraftig i årene som kommer.

8 Referanseliste

Ahmed, S. (2018). Chapter 7. Credit Cities and the Limits of the Social Credit System. D. o. D. U. S. o. America. USA, Department of Defense United State of America; Joint Chiefs of Staff.

Chen, H., et al. (2012). "Business intelligence and analytics: from big data to big impact." MIS Quarterly **36**(4): 1165.

Chen, Y. and A. S. Y. Cheung (2017). "The Transparent Self Under Big Data Profiling: Privacy and Chinese Legislation on The Social Credit System." The Journal of Comparative Law(2): pp. 356 - 378.

Citron, D. K. and D. Gray (2013). "Addressing the Harm of Total Surveillance: A Reply to Professor Neil Richards." Harvard Law Review Forum. **126**: 262.

Creemers, R. (2018). "China's Social Credit System: An Evolving Practice of Control." SSRN.

Dalen, M. (2011). Intervju som forskningsmetode – En kvalitativ tilnærming. Oslo, Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2012). Metode og oppgaveskriving for studenter. Oslo, Gyldendal akademisk.

De Mauro, A., et al. (2016). "A formal definition of Big Data based on its essential features." Library Review **65**(3): 122-135.

Denzin, N. K. and Y. S. Lincoln (2018). The SAGE handbook of qualitative research. Los Angeles, Calif, Sage.

Elster, A. C. and H. Dvergsdal (2018). Stordata. Store Norske Leksikon.

FN-sambandet (2018). Befolkningstall.

Gisle, J. and O. Molven (2019). Rettssikkerhet. Store Norske Leksikon.

Graver, H. P., et al. (2015). Datalagring og Menneskerettighetene - Utredning til Justisdepartementet og Samferdselsdepartementet. Oslo.

Grenness, T. (2007). Innføring i vitenskapsteori og metode. Oslo, Tano Aschehoug.

Haupt, M. (2016). "Data is the New Oil." A ludicrous proposition. Medium. See <https://medium.com/twenty-one-hundred/data-is-the-new-oil-aludicrous-proposition-1d91bba4f294>.

Helbing, D. (2019). Will Democracy Survive Big Data and Artificial Intelligence? Cham .:

Hoffman, S. (2018). "Managing the State: Social Credit, Surveillance and the CCP's Plan for China." AI, China, Russia, and the Global Order: Technological, Political, Global, and Creative: 42.

Itera (2018). Social Credit System in China - Interview with professor Xiao Qiang (Berkeley). Iterasjoner - om kommunikasjon, teknologi og innovasjon.

Jacobsen, D. I. (2015). Hvordan gjennomføre undersøkelser?

Johannessen, A., et al. (2016). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. Oslo, Abstrakt.

Kothari, C. R. (2004). Research methodology methods & techniques. New Delhi :.

Kvale, S. and S. Brinkmann (2015). Det kvalitative forskningsintervju. Oslo, Gyldendal Akademisk: 384.

Liang, F., et al. (2018). "Constructing a Data-Driven Society: China's Social Credit System as a State Surveillance Infrastructure." Policy Internet **10**(4): 415-453.

Liseter, I. M. (2018). Kunstig intelligens. Store Norske Leksikon, Store Norske Leksikon.

Medietilsynet (2014). "Kritisk medieforståelse." from https://www.medietilsynet.no/mediebildet/kritisk_medieforstaelse.

Nolan, R. (2012). Behind the Cover Story: How Much Does Target Know? New York Times. New York.

O'Leary, D. E. (2013). "Artificial Intelligence and Big Data." IEEE Intelligent Systems **28**(2): 96-99.

<p>AI Innovation in Industry is a new department for IEEE Intelligent Systems, and this paper examines some of the basic concerns and uses of AI for big data (AI has been used in several different ways to facilitate capturing and structuring big data, and it has been used to analyze big data for key insights).</p>

Orwell, G. (1949). 1984. London, Secker & Warburg.

Rossen, E. (2018). IT. Store Norske Leksikon.

Slettemark, G. (2008). "Datalagringsdirektivet - på vei mot et folkeopprør?" Lov og rett **47**(3): 129-130.

Thagaard, T. (2009). Systematikk og innlevelse. Oslo, Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.

Werenskiold, H. (2019). Kinas sosiale kredittsystem: En trussel mot verdens demokratier? Resett.

Xindong, W., et al. (2014). "Data mining with big data." IEEE Transactions on Knowledge and Data Engineering: 97-107.

Zhonghua, R., et al. (2015). 国务院关于印发促进大数据发展行动纲要的通知. T. G. O. T. P. s. R. O. China.

9 Vedlegg

9.1 Vedlegg 1: Intervjuguide – Norsk versjon (intervju med forskere)

Intervjuguide

Under hvert tema er en begrunnelse skrevet i *kursiv*, som viser formålet med spørsmålene. Problemstilling og forskningsspørsmål er markert i blått og brukes jevnlig gjennom hele intervjuguiden.

Tema og begrunnelse	Spørsmål
Introduksjon Presentasjon av informanten <i>Dette for å skape tillit og trygghet til meg som forsker.</i>	Takk så mye for at du tar stiller opp på dette intervjuet om det Kinesiske <i>sosiale kredittsystemet</i> .
Presentasjon av forskningen <i>Forberede informanten på spørsmålene som kommer.</i>	Dette er en bacheloroppgave der formålet er å kartlegge det Kinesiske <i>sosiale kredittsystemet</i> . Med hjelp av to forskningsspørsmål ønsker jeg å danne et klarere bilde av hva systemet omhandler. Først og fremst ønsker jeg å belyse både positive og negative aspekter ved systemet. Videre håper jeg å bevisstgjøre hvilke endringer individet og samfunnet vil bære preg av i tiden fremover.

	<p>Presentasjon av problemstilling og forskningsspørsmål:</p> <p>Problemstilling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva er Kinas sosiale kredittsystem, og hvordan endrer teknologien samfunnet? <p>Forskningsspørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva kan man dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler bør vi være oppmerksomme på? • Hvordan påvirker det et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter? • Ønsker å høre din personlige mening om emnet • Ingen korrekte eller ukorrekte svar • Ærlig og åpen • Konfidensialitet • Lydopptak, slettes
<p>Spørsmål knyttet til å forstå temaet fra informantens sitt perspektiv. Deres personlige meninger om temaet.</p> <p><i>Her vil jeg nærmere se på informantenes holdninger til det sosiale kredittsystemet og hvorvidt de er positive eller ikke.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hva er din personlige mening om det sosiale kredittsystemet? Din første reaksjon? • Hva er dine tanker rundt mediens presentasjon av SKS?
<p>Spørsmål knyttet til informantens tanker om hvordan det sosiale kredittsystemet fungerer.</p>	<p>Forskningsspørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva kan man dra nytte av ved et slikt system og hvilke trusler bør vi være oppmerksomme på? <p>Positiv negativ aspekter:</p>

*Lære om
intervjuobjektens indre
erfaringer, hva de
oppfatter og hvordan de
tolker.*

- Fordeler og muligheter
- Konsekvenser og ulemper
 - Stordata og AI
 - Datainnsamling og lagring av stordata
 - Kunstig intelligens
 - Masseovervåking
 -
 - Belønning og straff
 - «Troverdige/tillitsfulle» innbyggere
 - Upålitelig, tvilsom og/eller kriminell oppførsel
 - Pilotprosjekter
 - Påvirkningskraft
- Har du fått noen inntrykk av hvordan kineserne reagerer? (Hvordan oppleves systemet?)
 - Online overvåking
 - Digitale spor
 - Personvern
 - Kameraovervåking
 - Digitale poengsystemer
 - Kontroll
 - Stemning
 - Atferdsendringer
- Ettersom du er Kina nå, er du redd for å snakke negativt om systemet?
 - Føler du deg overvåket?

<p>Spørsmål knyttet til digitalisering fremover</p> <p><i>Få informanten sitt perspektiv på muligheter og utfordringer når det gjelder digitalisering i tiden fremover på kort og lengre sikt.</i></p> <p><i>Se på informantenes tanker og refleksjoner i forbindelse med myndighetenes stor datainnsamling og overvåkning av individer.</i></p>	<p>Forskningsspørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan påvirker det et samfunn når et «ansiktsløst» statsmaskineri skal regulere familier og private aspekter? • Har du noen tanker om hvordan Kina vil se ut om 10 år med tanke digitalisering, kunstig intelligens og den raske utviklingen som skjer? <ul style="list-style-type: none"> ○ Kinesisk teknologi ○ Kontroll ○ Statskontroll og maktmisbruk ○ Frykt ○ Terror ○ Kriminalitet ○ Menneskerettigheter ○ Sikkerhet ○ Offentlige tjenester ○ Urettferdighet ○ Klasseskille ○ Autoritær undertrykkelse ○ Sosialt press ○ Ekskludering
<p>Avslutning</p> <p><i>Runde av på en positiv måte og takke for bidraget.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spør om det er noe mer intervjuobjektet ønsker å si før båndopptakeren slås av. • Minne om rettigheter jfr. samtykkeskjema. • Knytte kontakt med Kinesiske studenter i Norge/Europa

9.2 Vedlegg 2 Interview guide – Engelsk versjon (kinesiske intervjuobjekter)

Interview guide

Theme	Questions
<p>Introduction</p> <p>Informant presentation</p> <p><i>To build trust</i></p>	<p>Thank you so much for taking your time answering my questions about China's social credit system.</p> <ul style="list-style-type: none"> • How old are you? • Where are you from? • Are you from a city or are you from the countryside?
<p>Presentation of my research project</p> <p><i>Explain the purpose of the interview.</i></p>	<p>The purpose of this bachelor thesis is to investigate what the Chinese social credit system is, and how technology alters society.</p> <p>I am writing my bachelor thesis about the social credit system in China. My research is mainly about how technology changes society. I want to look more closely at the system's challenges and opportunities.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Your personal opinion • Honest and open • Confidentiality • Audio recording, deleted
<p><i>To understand the topic or issue as much from the informant's perspective as possible</i></p> <p><i>The informants' attitudes towards China's social credit system.</i></p>	<p>Research Questions:</p> <ul style="list-style-type: none"> • “What can we take advantage of in such a system and which threats should we be aware of?” • Can you explain in your own terms what the SCS is? <ul style="list-style-type: none"> ○ What do think about it? ○ What was your first reaction? ○ What do you think about this system? <ul style="list-style-type: none"> • Do you think it’s good or bad? • What do you think about SCS preparation in the news? • Do you worry about surveillance of the internet?

<p>Questions about how the social credit system works</p> <p><i>Try to understand how the informants' perceives and interprets.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • What kind of positive and negative things will it bring? <ul style="list-style-type: none"> ○ Big Data ○ Artificial intelligence ○ Reward and punishment ○ Pilots ○ Credit Points ○ Crime ○ Control
<p>Questions related to digitalization</p> <p><i>Look at the informants' thoughts and reflections.</i></p>	<p>Research Questions:</p> <ul style="list-style-type: none"> • “How does it affect a society when a faceless state machinery regulates family life and other private aspects?” • What do you think of China's emerging surveillance systems? <ul style="list-style-type: none"> ○ State Control ○ Privacy ○ Camera Surveillance <ul style="list-style-type: none"> • Are surveillance cameras a good idea? • Do you think surveillance cameras are an invasion of privacy? Why or why not? • Do you think the SCS will change people’s behavior? (In what way?) <ul style="list-style-type: none"> ○ Fear ○ Social pressure ○ "Faceless" state machinery
<p>End</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Anything more the interviewer wants say • Consent form <ul style="list-style-type: none"> ○ Your personal privacy ○ Your rights

